O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MILLIY KITOB PALATASI INV №

ФАРЗАНДЛАРИМИЗ БИЗДАН КЎРА КУЧЛИ, БИЛИМЛИ, ДОНО ВА АЛБАТТА, БАХТЛИ БЎЛИШЛАРИ ШАРТ.

Ислом КАРИМОВ

Қонун - ҳам қилич, ҳам қалқондир!

ИНСОН ВА ҚОНУН

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҲУҚУҚИЙ, ИЖТИМОИЙ—ОММАБОП ҲАФТАЛИК ГАЗЕТАСИ

1996 ЙИЛ 30 ЯНВАРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН | 1999 ЙИЛ 1 ИЮН, СЕШАНБА | № 22 (122) | Сотувда эркин нархда

4- бет

1 ИЮН — ХАЛҚАРО БОЛАЛАРНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШ КУНИ

Бизнинг аёллар

ТЎМАРИС АВЛОДЛАРИ ЮРТ ХИЗМАТИДА

Шубҳа йўкки, ҳаётимизнинг файзи, хонадонларимизнинг чароғонлиги, турмушимиз фаровонлиги, оиламизнинг мустаҳкамлиги, саранжом-саришталиги, фарзандларимиз камоли аёлларимиз туфайлидир. Айни пайтда уларнинг жамиятдаги ўрни ҳам беқиёсдир. Юртбошимизнинг 1999 йилни «Аёллар йили» деб эълон қилишлари муҳтарама аёлларимизнинг оила ва жамият олдидаги жавобгарлик ҳиссини янада оширди.

...Кечга томон катта йўлда машиналар қатнови бироз камайса-да, божхона постидаги хизмат мароми ўзгармайди. Билим, масъулият ва зийраклик - бу фазилатлар божхоначи хизматидаги кундалик талаб ҳисобланади. Навбатдаги машинани божхона кўригидан ўтказаётган ҳамкасбларини кузатаётиб, Ферузанинг кўнглидан ана шундай хаёллар кечди. Иш куни тугади. У бугунги иш қоғозлари ва ҳужжатларни яна бир қайта синчиклаб кўриб чиқди. Ҳаммаси жойида. Мана энди бир қадар хотиржам бўлди. Ишхонада инспектор, малакали мутахассис Феруза Енгаличева уйига энг аввало меҳрибон она, қўли гул оила бекаси бўлиб кириб боради...

Божхона хизмати ва бу касб ҳақида гап кетса, одамтда посбонларга хос бўлган жанговар хислатлар ҳақида гапирилади. Аммо аёлларнинг нозик зеҳни ва сезгирлиги, ишчанлик қобилияти ҳам бу хизматда алоҳида қадрланади.

Буни Тошкент вилояти божхона бошқармаси шахсий таркибида хизмат қилаётган аёллар мисолида кўриш мумкин.

- Биласизми, хотин-қиз инспекторларимизнинг меҳнати йигитларимизни янада катта масъулият, фидойилик билан ишлашга ундайди, - дейди «Ғишткўприк» божхона мажмуасининг бошлиғи, божхона хизмати капитани Олимжон Ёқубов. - Қолаверса, жамоада аёлларнинг борлиги йигитларимизнинг шаҳдам юриш-туриши-ю, ҳарбийча орасталигида ҳам акс этади, деб ўйлайман.

Дарҳақиқат, божхоначи бўлишдек шарафли ва ўта масъулиятли вазифани уддалаётган хотин-қизларимиз ҳар қанча таҳсинга лойиқдир. Негаки, уйда севимли ёр, меҳрибон она бўлиш, оила ташвишлари бир қаторда давлат хизматидаги вазифани адо этиш - Тўмарис, Бибихоним, Нодира каби момоларимизнинг ҳақиқий авлодларига хос бўлган шижоатдир. Шуни ҳисобга олган ҳолда Тошкент вилояти божхона бошқармаси раҳбарияти аёллар меҳнатини янада қадрлаш ва уларга муносиб шароитлар яратиш мақсадида қатор тадбирларни амалга оширмоқда. Айни вақтда вилоят божхона бошқармасида 34 нафар хотин-қиз хизмат қилмоқда.

Турли божхона постлари ва бўлинмаларида меҳнат қилаётган Наира Собирова, Малика Ортиқбоева, Диляра Шамсутдинова, Супрун Галина, Ларина Галина, Малика Сарсенова, Светлана Шамсунова, Ўғилой Измаилбоева, Алла Ким, Нилуфар Адилова ва бошқа кўплаб малакали мутахассисларнинг номлари вилоятдаги барча ҳамкасбларига яхши таниш.

Юксак маънавиятли, ватанпарвар ва билимли ёш авлодни тарбиялаш борасида юқоридаги каби фидокор аёлларнинг ўрни беқиёс эканлиги аён. Чунки фарзанд энг эзгу хислатлар ва комил тарбияни энг аввало, она меҳри орқали олади. Шунинг учун ҳам бугунги аёлларимиз нафақат оилада, балки жамиятда ҳам ижтимоий воқеалар кечишига фаол таъсир этувчи куч сифатида дадил майдонга чиқмоқдалар.

Ботир ҲУСАНБОЕВ,
Тошкент вилояти божхона бошқармаси матбуот маркази ходими

Таҳририятга хат

НОНКЎРЛИК ЭМАСМИ?

Ҳурматли «Инсон ва қонун»! Мана, Ўзбекистонимиз мустақилликка эришганига салкам саккиз йил бўлмоқда. Бу муддат ичида мамлакатимизда оламшумул ишлар бажарилди, айниқса, инсон манфаатлари йўлида улуғ ишлар қилиниб, халқнинг фаровон ҳаёт кечириши учун барча шароитлар яратиб берилаётир.

Мен ҳам мустақил Ўзбекистон фарзанди эканлигимдан фахрланаман, барча ўзгаришларнинг шоҳиди бўлаётганимдан қувонаман.

Президентимиз раҳнамолигида Ўзбекистонимизни бутун жаҳон таниши, унинг иқтисодий томондан бой-бадавлат бўлиши учун 1994 йил мустақил республикамизнинг ўз миллий валютаси амалга киритилган эди. Шунга ҳам қарийб беш йил бўлмоқда, шу беш йил ичида ўзбек пулининг қадрини янада ошириш ўрнига, аччиқ бўлса ҳам айтиш керак, баъзи бир инсонлар уни камситмоқдалар. Ахир, миллий валюта ифтихоримиз бўлиши керак-ку? Ҳозир нима кўп бозор, бозорчалар кўп, олди-сотди қилувчилар кўп. Уларнинг савдосига бир назар солиб кўринг-а... Нуқул доллардан гапиришади. Бу ҳам ўзига хос бир нонкўрлик эмасмикин? Қолаверса, ўзбекнинг пулини ерга уриб, қадрсиз қилаётган кимсаларни жиловлаб қўйиш, уларга миллий орият, қадр-қиммат тушунчаларини англатиб, пулимизнинг қудратини кўрсатиб қўйиш пайти келмадимикин? Ёки шу ишни ҳам Президентимиз қилишларини кутиб ўтириладими? Оддий халқнинг пешона тери билан топгани ҳалол. Наҳотки, бозорлардаги долларфурушларни жой-жойига ўтқазиб қўйиш ҳеч кимнинг қўлидан келмаса?

Ҳурматли таҳририят! Ушбу хатимни тўлалигича босиб чиқарсангиз, шу мавзуга ҳам эътибор берилишига бир туртки бўлармиди...

Эргаш АВАЗОВ,
Қарши шаҳри

Янги қонунларимиз

ЯШИЛ ОЛАМ - БЕБАҲО БОЙЛИК

Яшил ўрмонлар табиатимизни безовчи ва бор мавжудотни, хусусан, одамларни соф нафас олишлари учун фойдали бир бойлик ҳисобланади. У аввало ўзининг турли-туман меваси билан ҳайвонот дунёсининг тўқлигини таъминласа, иккинчидан, инсониятга турли-туман ноз-неъматлар яратиб беради. Қаерда дов-дарахт, ўрмонзорлар кўп бўлса, у ерда ҳаво (атмосфера) мусаффо бўлади. Ўрмонларимизнинг фойдали жиҳатлари бу билан чегараланмайди. Ўрмонларимиз ҳайвонот дунёсини эркин яшаш ва кўпайишини ҳамда наботот олами ва шифобахш ўсимликларни нормал ўсишини таъминлайдиган энг муҳим манба ҳам.

Ўзбекистон Республикасидаги ернинг 21,3 фоиз территорияси тоғлар бўлиб, 96 минг кв.км. ташкил этади. Бу тоғликларнинг кўпчилик жойларини бевосита ўрмонлар ташкил этади. Бу қимматбаҳо ўрмон бойликларини муҳофаза этиш, уни тиклаш ва қонуний фойдаланиш ҳамда уларни асраш ҳаммамизнинг бурчимиз ҳисобланади. Нима учун қимматбаҳо деяпмиз? Масалан, 1 метр куб ёғочни химиявий йўл билан қайта ишланганда, ундан 200 кг. целюлоза ёки 200 кг. ёзув қоғози, 220 кг. овқатга ишлатиладиган глюкоза ёки 6000 метр кв. целлофан, 5-6 литр ёғоч спирти, 20 литр сирка кислотаси ёки 70 литр вино спирти, 4000 жуфт ипак пайпоқ, 180 жуфт калиш ва 2 та автомобил шинаси олиш мумкин. 1 метр куб тоғ-терак ёғочидан 1 млн.дан ортиқ гугурт чўпи ёки 300 кг. картон олиш мумкин.

Ўрмон бойликларини муҳофаза этиш бениҳоя катта аҳамиятга эга дейишимизнинг сабаби ҳам ана шундан. Маълумки, Ўзбекистон Республикасининг «Ўрмон кодекси» бундан бир неча йил муқаддам, яъни 1978 йил 26 июлда қабул қилинган бўлиб, у VII бўлим XXXV боб 136 моддадан иборат эди. Аммо мазкур ҳуқуқий ҳужжат ўрмончилик соҳасини ўзида тўла акс эттиролмай қолди. Шунинг учун янги қонун қабул қилиш лозимлиги кун тартибига қўйилди.

Ниҳоят, 1999 йил 15 апрелда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг XIV сессиясида Ўзбекистон Республикасининг «Ўрмон тўғрисида»ги Қонун қабул қилинди. У 43 моддадан иборат бўлиб, жуда ихчам, ўрмон билан боғлиқ муаммоларни тўла ўз ичига олган ҳуқуқий ҳужжат бўлди.

Ўрмон тўғрисидаги қонун ҳужжатларини вазифалари - ўрмонларни муҳофаза қилиш, қўриқлаш, улардан оқилона фойдаланиш, такрорий кўпайтиришни таъминлаш ҳамда ўрмон хўжаликларидан дарахту ниҳолларнинг маҳсулдорлигини оширишдан ва шунга оид бўлган муносабатларни тартибга солишдан, шунингдек, юридик ва жисмоний шахсларнинг ҳуқуқларини муҳофаза қилишдан иборат (2-модда).

Хуллас, Ўзбекистон Республикаси «Ўрмон тўғрисида»ги қонуннинг қуйидаги ҳаётий хусусиятларини таъкидлаш жоиз:

1. «Ўрмон тўғрисида»ги қонун Ўзбекистон Республикаси халқи ҳаёти, фаолияти ва фаровонлигининг асоси сифатида ўрмондан оқилона фойдаланиш ва уни ҳуқуқий муҳофаза қилиш асосини яратади.

2. У ўрмон бойликларига нисбатан бўлган мулкчиликни белгилаб, ҳамма ўрмонлар давлат мулки - умуммиллий бойлиги эканлигини таъкидлайди, улардан оқилона фойдаланиш тартибини ҳам белгилайди. Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 55-моддаси бу талабларини ўзида мустаҳкамлади.

3. У янги ижтимоий муносабатлар бозор муносабатларини мустаҳкамлаш учун ҳуқуқий замин тайёрлаб, ўрмон соҳасида алоҳида мақсадларни, экологик тиклаш, кўпайтириш, муҳофаза этишни ўз олдига мақсад қилиб қўйди.

4. «Ўрмон тўғрисида»ги қонун мамлакатимизнинг иқтисодий, сиёсий, ижтимоий ва экология ҳаётида содир бўлган ўзгаришларни, айниқса, аграр ва экологик соҳадаги ислоҳотларни янада чуқурлаштиришга асосий ҳуқуқий манбаа бўлди.

5. Янги қонун 1978 йил 26 июлда қабул қилинган «Ўрмон тўғрисидаги Кодекси»дан батамом фарқ қилиб, ҳозирги шароитдаги ўрмонлардан фойдаланиш ва уни ҳуқуқий муҳофаза қилиш билан боғлиқ бўлган барча муаммоларни ўзида тўлароқ акс эттирди.

6. «Ўрмон тўғрисида»ги қонун янги талаб ва бозор иқтисодиёти шароитидаги қабул қилинган экологик ва аграр қонунлар: «Табиатни муҳофаза қилиш», «Алоҳида муҳофаза этиладиган табиий ҳудудлар», «Сув ва сувдан фойдаланиш», «Ер ости бойликлари», «(Атмосфера) ҳавосини муҳофаза қилиш», «Ҳайвонот ва ўсимликлар дунёсидан фойдаланиш ва уни муҳофаза қилиш», «Ер кодекси» каби қонунларни қўллаш ва улар билан бирга ҳамоҳанг табиат бойликларини асрашга хизмат қиладиган бўлди.

7. Ушбу қонуннинг энг муҳим жиҳати, унинг узоқни, яъни XXI аср экологик муаммоларини ўзида акс эттирганлигидадир, яъни уни барқарорлигидир. Мазкур қонуннинг нормалари, принциплари ва аҳамияти узоқ муддатли даврни ҳисобга олиб қабул қилинганлигидадир.

Эндиликда Ўзбекистон Республикаси фуқароларини ҳуқуқий экологик маънавияти ва маданиятини янада юксалтириш лозим. Чунки фуқароларнинг экологик маънавияти ва маданияти XXI асрдаги экологик муаммоларни ҳал этишда, барча табиат бойликларидан оқилона фойдаланишда асосий омил бўлиб хизмат қилади ва экологик муаммоларнинг олдини олади.

Жуманазар ХОЛМЎМИНОВ,
юридик фанлари доктори,
Узоқ БОЗОРОВ,
юридик фанлари номзоди

Фикрлар чорраҳасида

ТИЛИМИЗ - МИЛЛИЙ ҒУРУРИМИЗ

Ўзбекистон Республикасининг «Давлат тили тўғрисида»ги Қонуни қабул қилинганига 10 йил тўлмоқда.

Шуни хурсандчилик билан айтиш керакки, нисбатан қисқа давр орасида бу соҳада катта ишлар амалга оширилди. Кўплаб шаҳар, кўча, метро ва бекатларнинг номлари миллий урф-одатларимиз эътиборга олинган ҳолда қайтадан номлана бошланди.

Собиқ Иттифоқ даврида биз эътибор бермаган «Узбекмебель», «Узбекбирляшув» каби жумлалар «Ахборот» кўрсатувлари орқали тез-тез қулоққа чалинарди, матбуотда кўзга ташланиб турарди. Ҳозир эса ўша номлар осонгина ўзбек тилига ўгирилиб, ишлатилмоқда.

Келинг, энди бу номларга бир эътибор берайлик:

«Ўзбексавдо, Ўзбекенгилсаноат, Ўзбектуризм, Ўзбеккино, Ўзбеккоинот, Ўзбекинвест, Ўзбекнефтгаз, Ўзбекмебел, Ўзбекнаво...»

Энди бошқа бир номларга назар ташлайлик: Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Республика атамашунослик қўмитаси деган атамани қисқартириб «Ўзбекатамақўм» дейишса бўларди. Аммо масалага ижодий ёндашиб, қўмитанинг қисқача номини «Атамақўм» деб юритилади, қисқача ва барчага тушунарли.

Ёинки, «Ўзбеккоинот»ни «Ўзкоинот» деб атасак бўлади, чунки амалда «Ўздонмаҳсулот», «Ўзбалиқ» каби қатор номлар бемалол ишлатилиб келинмоқда, бу кулгилик ҳам эмас.

Менимча, энг тўғри номланишига мисол келтирадиган бўлсак, булар: Ўзбекистон ҳаво йўллари, Ўзбекистон темир йўллари, Фахрийлар уюшмаси кенгаши, Ўзбекистон миллий ахборот агентлиги, «Дори-дармон» уюшмаси ва ҳоказолар.

«Давлат тили тўғрисида»ги Қонун қабул қилинганлиги бу — халқимиз учун катта ютуқ ҳисобланади.

Келинг, азизлар, миллий ғururимиз - давлат тили бўлган ўзбек тилимиз қадрини юқори кўтариб, уни доимо улуғлайлик.

Ҳамза ЗОКИРОВ,
Адлия вазирлиги масъул ходими

БУГУНГИ СОНДА:

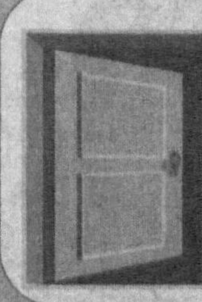

ИЖАРАГА УЙ ТОПМОҚЧИ ЭДИ. АММО... 2-бет

«НАРКОМАН — ЧОҲГА ТОРТАМАН» 3-бет

Болалар кунига аталган МИШ-МИШ 4-бет

Табиат ва инсон

МУВОЗАНАТ ТАРОЗУСИ

Она табиатни муҳофаза қилиш, мавжуд экологик муаммоларни бартараф этиш мамлакатимиз буюк келажаги йўлидаги муҳим вазифалардандир. Истиқлол шарофати билан ҳукуматимиз атроф-муҳит муҳофазасига доир бир қанча қонун ҳужжатларини қабул қилди. «Табиатни муҳофаза қилиш тўғрисида», «Ер тўғрисида», «Ер ости бойликлари тўғрисида», «Алоҳида муҳофаза этиладиган ҳудудлар тўғрисида», «Сув ва сувдан фойдаланиш тўғрисида», «Атмосфера ҳавосини муҳофаза этиш тўғрисида», «Ҳайвонот дунёси»ни муҳофаза қилиш тўғрисида», «Ўсимликлар дунёсини муҳофаза қилиш ва ундан фойдаланиш тўғрисида»ги қонун ҳужжатлари моҳият эътибори билан долзарб ҳуқуқий-меъёрий ҳужжатлардир.

Яккабоғ туман табиатни муҳофаза этиш инспекциясининг ўсимлик ва ҳайвонот дунёсини асраш бўлими катта назоратчиси Тўйчи ҲАСАНОВ билан суҳбатимиз табиат муҳофазаси мавзуида бўлди.

- Ҳусан ака, Яккабоғ тумани табиат ажойиботларига бой маскан бўлиб, уларни асраб-авайлаш масаласи алоҳида эътиборни талаб этади. Бу борада туманда олиб борилаётган ишлар ва мавжуд муаммолар ҳақида сўзлаб берсангиз.

- Кейинги пайтларда инсон ва табиат ўртасидаги мувозанатни тўғри белгилаш, аҳолининг атроф-муҳитга эгалигини таъминлаш - ҳар қачонгидан ҳам долзарб масалага айланди. Дарҳақиқат, Яккабоғ тумани ўзига хос табиатга эга, деҳқончиликка мос суғориладиган кенг майдонлар ҳам, тоғ олди адирлари ҳам, баланд тоғ чўққилари ва улардан бошланадиган дарё, чашмалар, ўсимлик ва ҳайвонот дунёси ҳам бу ерда мавжуд.

Туман инспекциясида эса бор-йўғи 4 киши ишлаймиз. Янги тайинланган раҳбаримиз Искандар Бўриев бошчилигида аҳоли ўртасида тарғибот-ташвиқот ва тушунтириш ишларини олиб бораяпмиз ва бу тадбир мавжуд қонун-қоидалар билан аҳолини мунтазам таништириб боришда яхши самара бераётир.

Жамоатчи қўриқчилар, овчилар, мактаб ўқувчилари бизнинг доимий ҳамкорларимиз. Улар кўмагида табиатнинг ноёб, «Қизил китоб»га кирган ўсимликлари, ҳайвонот дунёсисақлаб қолинмоқда. Ўтган йиллар «Қизил сув» тоғ-арча қўриқхонаси ташкил этилгач, тоғ ўсимликлари ва ҳайвонот дунёсига зарар етказувчилар тажовузидан асраб қолинган эди. Айниқса, ўша пайтда тоғдаги ноёб ҳайвон - қизил суғур кўпайган эди. Кейинчалик «Қизил сув» қўриқхонаси «Ҳисор» қўриқхонасига қўшиб юборилди. Оқибатда чегара кенгайиб, назорат қилиш бирмунча қийинлашди. Бироқ жамоатчи табиат қўриқчилари, жонкуяр ва фидойи инсонлар ёрдамида кўпгина хайрли ишлар амалга оширилмоқда. Ўтган йили 5 та броконер ушланиб, тегишли жазога тортилди. Табиатга нотўғри муносабатда бўлган кишилар устидан 23 та далолатномалар тузилди. «Ҳисор», «Қизил сув», Жуман Михлиев номли хўжаликларда дарахтларнинг рухсатсиз кесилиши, яйловлардан тартибсиз фойдаланишлар олди олинди.

Бизда чинорнинг 2 хили бор. Бирови Россиядан келтирилган доимий пўстини ташлаб яланғоч турадиган («уятсиз» чинор) ва ўзимизнинг қадимий минг йиллик чинорлар. Ўша минг йиллик чинорларнинг айримларининг танасидан йилда бир-икки марта қип-қизил суюқлик оқиб туради. Назаримда, бу чинорнинг кўз ёшларига ўхшайди.

Касбим тақозоси билан 30 йилдан бери дала-даштни, тоғу тошни, арчазор ўрмонларни кезаман. Табиатга ва унинг жонзотларига ваҳший муносабатда бўлганларнинг бирортаси ҳам шу дунёнинг ўзида жазосиз қолмаган. Демак, Яратган Эгам ҳар бир яхши-ёмон ишимизни кузатиб тураркан-да.

Одам боласининг табиатга нотўғри муносабати ундаги меъёр-мувозанатни издан чиқаради. Амир Темур ғори айвонида мўмиё ялаб турган ярадор айиқни кўргандим. Демак, мўмиё камайса айиқ камаяди, айиқ камайса тоғнинг тоғлиги қолмайди. Ёки дарё ёқасида ўт-ўлан, бутазорлар камайса қушлар камаяди, қушлар камайса ҳашорат кўпаяди.

Хулоса қилиб айтганда, инсон қўли билан яратилган ёдгорлик нураса уни қайтадан тиклаш, таъмирлаш мумкин. Бироқ йўқолиб кетган бирор жонзот ёки ўсимликни ҳечам қайта тиклаб бўлмайди. Одамларга огоҳ бўлинг, табиатни кўз қорачиғидек асранг дегим келади.

Суҳбатдош:
Ғози РАҲМОН

ЛОҚАЙДЛИК

ёхуд ҳуқуқий саводсизлик ҳақида

Мамлакатимиз мустақилликка эришган биринчи кунларданоқ республика раҳбарияти қонун устуворлигига, шу жумладан, ҳуқуқий маданиятга катта эътибор бермоқда. Зеро, биз демократик-ҳуқуқий жамият қуриш йўлидан борар эканмиз, аввало ёшларнинг ҳуқуқий саводхонлигини оширишимиз зарур.

Олий Мажлиснинг 1997 йил 29 августдаги йиғилишида «Жамиятда ҳуқуқий маданиятни юксалтириш миллий дастури»нинг қабул қилиниши ҳам бу масаланинг давлат аҳамиятига молик эканлигини кўрсатади.

Хўш, бу долзарб масалага ўқитувчиларимизнинг эътиборлари қандай? Шу мақсадда Вобкент туман Халқ таълими бўлими мудири Шавкат Амонов қабулида бўлдик. Мақсадимизни билгач, бу соҳа билан шуғулланувчи мутахассислар мактабларга чиқиб кетганини, икки кундан сўнг келишимизни тушунтирди. Биз икки кун ўтишини кутдик...

Айтилган вақтда яна бориб, туман ёшларининг ҳуқуқий саводхонлигини ошириш борасида ўтказлаётган тадбирлар, ҳуқуқий нашрларга обуна масалаларини сўрадик.

- Ўқитувчиларимиз кўплаб газета-журналларга обуна бўлишган, ўзларининг ҳуқуқий билимларини оширишмоқда, изланмоқдалар, деб жавоб берди у.

Туман алоқа бўлимидан эса мингдан ортиқ ўқитувчиларни ўз бағрига олган туман халқ таълими бошқармаси (ХТБ) бор-йўғи иккита газетага обуна бўлганлигини аниқладик. Суҳбат жараёнида унинг бу мавзуда бизга маълумот беришни истамаётгани сезилди. Хуллас, мудир Шавкат Амоновнинг ҳуқуқий тарбияга муносабати, «тўртинчи ҳокимият» вакилини сарсон қилиши кишини таажжубга солади. Учинчи сафар у ҳуқуқшуносга ёки ўринбосарига учрашишимизни айтди.

Ўринбосар Ш.Ярашевдан чала олинган маълумотномада ҳам ёшларнинг ҳуқуқий тарбияси борасида жўяли сўзлар йўқ эди. - Туманимизда 41 та умумтаълим мактаби, 4 та гимназия, 1 та иқтидорли болалар лицейи, 2 та ҳунар билим юрти мавжуд, - дейди биз билан суҳбатда туман ИИБвояга етмаганлар билан ишлаш катта нозири, милиция капитани Ваҳоб Йўлдошев. - Биз қанчалик жон куйдириб ишламайлик ўқувчилар орасида қонунбузарлик ошиб бормоқда. Ҳозиргача 34 нафар ўсмир ИИБ ҳисобида туради...

Милиция нозири келтирган фактлардан шу нарса аён бўладики, туман ХТБ ва мактабларида ҳуқуқий саводхонлик ва тарбия борасида қилинажак ишлар жуда кўп. Енг шимариб ишлаш керак. Раҳбар жамоани ортидан эргаштирувчи ҳуқуқий билимдон, зукко, ҳар жиҳатдан бошқаларга ибрат бўлиши лозим. Туман ХТБ мудири Ш.Амонов «Журналист фаолиятини ҳимоя қилиш тўғрисида» ва «Ахборот олиш кафолатлари ва эркинлиги тўғрисида»ги қонун талабларига кўра бизнинг сўровларимизни қаноатлантириши лозим эди. Афсуски, унинг ҳузурига қатнайвериб, керакли маълумотларни ололмадик. Бу орада ўқувчиларнинг ёзги таътил кунлари ҳам бошланиб қолди...

Рашид АСЛОНОВ,
«Инсон ва қонун» мухбири

Қарор ва ижро

ХОЛ ЭМАС — ДОҒ

Жоҳил одамлар кўпинча ўзидан ўзганинг мавжудлиги-ю, манфаатларини ҳатто хаёлига ҳам келтиришмайди. Улар учун ўзидан ўзга олам йўқ. Бадфеъллик ва баднафслик иллатлари ниш уриши учун шунинг ўзи кифоя.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Уй-жой, архитектура, шаҳарсозлик қонунчилигига риоя қилиниши устидан назоратни кучайтириш тўғрисида» шу йил 27 январда қабул қилган қарорини амалда қўллаш тадбирларини кузатиб беихтиёр шундай хулосага келдик. Баднафслик айрим кимсаларни шаҳру қишлоқларимиз кўрки-қиёфасини оёқ ости қилишга, умумий тарзда фойдаланиладиган ерларни ўзбошимчалик билан ва берухсат эгаллаб олишга туртки бўлгани эътиборни тортди. Сирасини айтганда, бу соҳадаги вазият ва қонунбузарликларни ўрганишга эндигина киришдик. Асосий иш ва вазифалар ҳали олдинда. Аён бўлгани эса шуки, вилоят маркази ҳудудида пайдо бўлган кўпдан-кўп номеъморий қурилма ва иншоотлар ўтмиш сарқити - хўжасизлик ва эгасизликлар оқибатидир. Ва табиийки, бари шаҳримиз ҳуснидаги ҳол эмас, балки хунук доғлардир. Тегишли маҳкамаларнинг рухсатисиз ва ўзбошимчалик билан барпо этилган қурилмалар шаҳар ягона меъморлик бичимининг қўпол равишда бузилиши намунасидир. Бу биргина прокуратуранинг эмас, кенг жамоатчиликнинг ҳам фикридир. Қонун ҳамма учун баробар. Зеро, у халқимиз хоҳиш-иродасининг акси ва ундан барча бирдек манфаат кўрмоғи даркор.

Вазирлар Маҳкамаси қарорининг бажарилишини назорат қилиш асносида қонун ҳужжатлари, амалдаги тартиб-қоидаларнинг айнан шу тахлит бузилишини ҳам кузатдик. Бу ҳолат катта кўчани тўсган ёки берилганига қаноат қилмай ўзганинг ерига кўз олайтирган кўйи ўз уйи рўпарасига қулинг ўргилсин бино, девор ва шийпонлар тиклаб олган «Юқорибоғ» маҳалласи фуқаролари Саъдулла Отажонов, Ойтўти Жуманиёзова, Олимбой Абдуллаев, Райимбой Сафоев, «Маърифат» маҳалласидан Бекпўлат Бекчонов, Ҳикмат Фатхуллаев, «Наврўз» маҳалласида яшовчи Р.Худойберганов, С.Солаевларнинг хатти-ҳаракатларида яққол намоён бўлди. Назорат тадбирлари якунида мазкур шахслар қонуний жазо олишди. Рўй берган ҳуқуқбузарлик ҳолатларини бартараф этиш юзасидан архитектура ва шаҳарсозлик бошқармасига амрнома юборилди. Ноқонуний ва лойиҳаларсиз бунёд этилган қурилмалар ҳар қадамда учрайди. Демак, шаҳримиз кўрки-қиёфасини таъминлаш борасидаги ҳуқуқий саъй-ҳаракатлар давом этади.

Вазирлар Маҳкамаси қарорини бажаришга қаратилган назорат тадбирлари чоғида қоидабузарликнинг бошқа турфа кўринишлари ҳам кузатилди. Шаҳардаги «Янгиобод» маҳалласида бошқа турфа кўринишлари ҳам кузатилди. Шаҳардаги «Янгиобод» маҳалласида яшовчи Исматулла ва Иззатулла Тосимов, Раҳматулла Қосимовларга иморат қуриш учун 11 йил муқаддам ер участкаси ажратилибди. Бироқ орадан шунча фурсат ўтса ҳамки, улар тасарруфидаги бино ва мулк-бисот учун солиқ тўлашмабди. Бу чиндан ҳам қонунбузарлик, боз устига инсоф-диёнатга ҳам мос келмайдиган ҳолат.

Ўзига қарашли бўлмаган жойларни берухсат эгаллаб олиш ҳолатларига қарши биринчи галда мутасадди ташкилот - Архитектура идораси муросасиз кураш олиб бормоғи даркор. Аммо амалдаги қонунчилик ва қоидани айнан унинг ўзи бузса-чи? У ҳолда қонуннинг ўз дегани бор. Яқинда шаҳар архитектура идорасининг ноқонуний хатти-ҳаракатига нисбатан маъмурий чора белгилаш ва шу юзадан ўзининг 1999 йил 20 январ куни қабул қилган 23-сонли қарорини бекор қилиш бўйича шаҳар ҳокими номига эътирознома йўлланди. Шаҳар марказий универсал дўкони яқинидаги хиёбон аллақайси фирмага автомашиналар тўхташ ва сақлаш бекати сифатида ўзбошимчалик билан бериб юборилганлиги факти ана шу эътирозномага сабаб бўлди.

Умуман шундай масалалар атрофида кейинги йилларда рўй берган хунук ҳолат ва бошбошдоқликлар вазиятга жиддий қарашни тақозо этади.

Жонажон ва мустақил Ўзбекистонимиз дунёга юзланмоқда. Гўзал ва бетакрор обидаларга бой диёримиз эса жаҳон сайёҳлари эътиборига тушаяпти. Масаланинг бу жиҳати назарда тутилса, ўз жонажон уйимиз, севимли диёримизни ҳамиша тоза, обод, ораста ва гўзал ҳолда асрамоқ, ҳуснига-ҳусн қўшмоқ ҳар бир раҳбар ва фуқаронинг шарафли ҳамда масъулиятли бурчи, вазифасига айланганлигини идрок этиб, амалий ишларга киришмоқ мавриди етганини англамоқ қийин эмас. Қолаверса, юрт гўзаллиги маънавий баркамоллик ва руҳий тетиклик манбаи.

Худойберган ЖУМАНИЁЗОВ,
Урганч шаҳар прокурори, адлия маслаҳатчиси

Акс-садо

ЭЪТИРОЗИМ БОР

Мен 1976 йилдан буён ҳуқуқ-тартибот идораларида ишлаб келмоқдаман. Айни пайтда Жиззах вилояти Пахтакор тумани ҳуқуқий маслаҳатхонаси мудириман. Яқинда «Инсон ва қонун» газетасининг 1998 йил 12 май сони тасодифан қўлимга тушиб қолди. Унда «Жараён ёхуд адолат йўлидаги машаққатлар» деб номланган мақола чоп этилган экан. Қизиғи, унда менинг шаънимга ҳам тегадиган гап-сўзлар ёзилибди. «Алининг майдони» - газета саҳифаси ҳамма учун баб-баравар тегишли эканлигини назарда тутиб, шу хусусдаги баъзи эътирозларимни билдирмоқчиман.

Мақолада «Адвокат У.Сувонов ўзининг ҳимоясидаги А.Расуловни ЖКнинг 241-модда 1-қисми билан айблашни, яъни содир этилган оғир жиноят ҳақида аниқ билгани ҳолда хабар бермаслик билан айбдор деб топишни суддан сўраган. Адвокат хатога йўл қўйган, яъни ҳимоясидаги шахсни гумондор, айбланувчи, судланувчи сифатида сўроқ қилмай, қўйилаётган айбнинг моҳиятини тушунтирмай... тергов органлари қўйган айбдан кескин фарқ қилувчи айб билан айблашни сўраган» дейилади. Ахир, суд терговида Расулов судланувчи сифатида сўроқ қилиниб турибди-ку?!

Қолаверса, мен мижоз билан келишган ҳолда ушбу позицияни тутган эдим. Г.Намозовнинг матбуотда бундай деб ёзиб чиқишига сабаб - унинг адвокат сифатида мижозларни ўзига жалб этиш ниятидир.

«Ўзбекистон Республикаси Адвокатлар касб этикаси қоидалари»нинг 3.2 моддасида адвокат ўзидан олдин ишни олиб борган адвокатнинг ҳаракатларини ҳатто мижоз билан ҳам муҳокама қилишга, унинг номига доғ туширишга ҳам ҳақли эмас, деб кўрсатилган. Адвокат Г.Намозовнинг ушбу моддадан «бехабар»лиги мени ажаблантирди.

У.СУВОНОВ,
Жиззах вилояти Пахтакор тумани ҳуқуқий маслаҳатхонаси мудири

Ҳукм ўқилди

ИЖАРАГА УЙ ТОПМОҚЧИ ЭДИ, АММО...

Адҳам кейинги пайтларда юрак сиқилиш дардига учраб қолди. Ўзи туғилиб ўсган Риштон кўзига тор кўрина бошлади. Дарди хуруж қилганда Қўқон ёки Фарғона шаҳрида айланарди. Бу сафар ҳам шундай бўлди, кўз олди қоронғулашиб, бошининг икки чеккаси лўқиллаб оғриётганини ҳис қилди-ю, машина рулини бирдан Фарғона шаҳрига қараб бурди. Йўл-йўлакай кетар экан, кўринган қиз-жувонларга суқланиб қарарди, зора биронтаси тўрига илиниб қолса...

Шаҳар кўчаларини бирма-бир айланиб чиқди. Толиқдими, нафасини ростлаб, бироз тамадди қилмоқчи бўлган эди шу пайт эски таниши Каримахон учраб қолади, ҳол-аҳвол сўрашишганидан сўнг аёл нозланиб:

- Адҳам ака, кейинги пайтларда жуда қийналиб кетдим, бирорта холироқ уй топиб берсангиз. Бир кишининг уйида тураман. Уй эгасининг қошқовоғига қараш жонимга тегди. Ижарага бериб, пулини олса-ю, бошқасига иши бўлмаса, - деди.

Адҳам жонланди, чунки қаршисида қадди-қомати келишган суқсурдек аёл илтижо қилиб турарди. Уй кўп-ку, деган хаёлга бориб, «майли, сизга уй топиб бераман», деди.

Адҳам ўз оёғи билан келган «жононни» учратганидан хурсанд, Карима эса уй топилганидан...

Адҳам Каримахоннинг хоҳишига кўра йўл-йўлакай коньяк, шоколад сотиб олди, шунга яраша қозон қайнатишга арзигулик у-бу харид қилди-ю, яқин бир танишининг уйига борди. Таниши уйда экан. Адҳам бу жойга кўп келган. Бу хонадонда кўпгина аёлларни оғушига олган эди. Уй эгаси сезгир эмасми, икки машуқага тор уйда халақит бермай деди-да, Адҳамга қараб, «мени зарур ишим бор, сизлар бемалол ўтираверинглар» деб чиқиб кетди.

Адҳам уни яхши тушунади, ҳар сафар «дам олганидан» кейин уйни қулфлаб, калитни, «дам олиш ҳақини» у кўрсатган жойга қўйиб кетади. Уларнинг бир-бирларига оқибатлари ҳам шунга асосланган.

Ҳамма нарса Адҳам ўйлаганидек бўлди. Коньяк очилди, қозон кабоблар пишиб ейилди. Адҳамнинг эндиги орзуси... хобгоҳга кириб бироз дам олишса...

Адҳам ширакайф, хумор кўзларини енгил кийиниб ўтирган Каримага қадади. Ҳиссиёти тўлқинланиб, уни қаршилик кўрсатишига қарамай, белидан маҳкам қучиб кўтарди-да, хобгоҳга олиб кирди. Ичкилик таъсири бора-бора ўз кучини кўрсатдими, у жойида ўтиролмасдан Каримага ёпиша бошлади. Шунда Карима бу ярамаснинг қўлидан фақат қочиб қутилиш мумкинлигини ўйлаб, «чанқаб кетдим, сув олиб келинг» деб Адҳамга илтимос қилади.

Адҳам ошхонадан сув олиб келса, Карима жойида йўқ, ётоқхона деразаси ланг очиқ.

Адҳам қўрқиб кетади. У ташқарига отилади. Каримранинг оёғи қайрилиб кетиб, ҳали узоққа кетмаган экан. Уйни биринчи қаватда эканини иш берибди. Иккинчи ё учинчи қаватда бўлса борми? Унинг деразасидан сакраган одам...

Адҳам Каримага яхши гапирди, бўлмади. Улар жанжаллашиб қолишди. Карима ҳар гапида «ҳали қараб тур, сени устингдан борадиган жойимга бориб, арз қиламан», дерди.

Кариманинг гаплари Адҳамга тинчлик бермади. Уйига келса ҳам, кўчага чиқса ҳам бу сўзлар миясида такрорланаверди. Охири қочиб кетишга мажбур бўлди. У уйдагиларга «тижорат қилиш учун Россияга кетаяпман, хавотир олманглар» деди-ю, ўша кечадаёқ ғойиб бўлди.

Шу-шу икки йилча бегона юртларда сарсон-саргардон бўлиб юрди, таниш-билишлари орқали тинчлик эканлигини билди-ю, юрти Риштонга, уйига қайтди.

Юраги ваҳима олиб юрганича бор экан. Адҳам келиши билан ҳуқуқ-тартибот органлари уни ҳибсга олишди. Унга очилган жиноий иш ҳали ёпилгани йўқ экан.

Суд жараёнида Адҳам «Каримани зўрлаганим йўқ, ҳамма иш унинг розилиги билан бўлди» деб қаттиқ туриб олди. Аммо экспертиза хулосаси, юзлаштиришлар, гувоҳлар кўрсатмаси Адҳам Юсуповнинг жиноий ишини тасдиқлади.

Фарғона шаҳар суди судьяси А.Мамадалиев бу жиноий ишни кўриб чиқиб, Адҳам Юсуповга муносиб жазо берди, у 6 йилга озодликдан маҳрум қилинди.

Эрдавлат ОДИЛОВ,
«Инсон ва қонун» мухбири

Қонунга ҳурмат — барчанинг бурчи

ОСОЙИШТАЛИК ЙЎЛИДА КАМАРБАСТАМИЗ

Мустақил республикамизда жаҳоннинг энг илғор андозаларига мос ҳуқуқий давлат барпо этиш борасида қилинаётган саъй-ҳаракатлар эртанги истиқболли кунлар сари ташланаётган дадил одимлардир. Қонунчиликни мустаҳкамлаш, ҳуқуқ-тартиботни кучайтириш, аҳоли осойишталигини таъминлаш сингари вазифалар бугун ички ишлар идоралари ходимлари олдида янги масъулиятлар юкламоқда. Бу масъулият янги замон кишиси тарбия-такомилига баҳоли қудрат ҳисса қўшишдир. Ҳар хил жиноий гуруҳлар фаолиятига ғов бўлибгина қолмай, балки уларнинг пайини қирқишда муҳим омил ҳисобланувчи тарғибот-ташвиқот ишлари кенг йўлга қўйилмоқда. Ўз касбига, бурчига муносабат қандай кечаётганлиги хусусида Сирдарё вилояти, Сирдарё туман ва шаҳар ИИБ бошлиғининг ўринбосари, подполковник Акрам САМАДОВ мухбиримизга қуйидагиларни сўзлаб берди.

Шахсий таркибимиз Республика Президенти Фармонлари, Республика Ички ишлар вазирлиги ҳамда вилоят ички ишлар бошқармасининг буйруқ ва кўрсатмаларини бажара боришда кенг жамоатчиликка таянган ҳолда иш юритмоқда. Туман, шаҳар ҳудудида қонунбузарлик ва айниқса, жиноятчиликка қарши курашда бир қатор ишлар амалга оширилмоқда. Шу йил давомида 4 та жиноят содир бўлиб, унинг 3 таси тўла очилди. Умумий жиноятчилик ўтган йилга нисбатан камайди. Бу маҳаллалар, қишлоқ фуқаролар йиғини, якка тартибда 250 нафар муқаддам судланганлар билан мунтазам равишда олиб борилаётган суҳбатлар самараси деб ўйлайман. Шунингдек, жиноий ҳодисалар ва маъмурий ҳуқуқбузарлик ҳолларининг келиб чиқиш сабаблари чуқур ўрганилиб, таҳлил қилиниб, жойларда муҳокама қилинмоқда, ҳуқуқ-тартибот мавзуида кенг тушунтириш ишлари олиб борилмоқда.

Бозор иқтисодиёти ҳукм сурган бугунги даврда кадрларнинг малака даражаси муҳим аҳамият касб этади. Туман ИИБ бошлиғи Абдумажит Муллажонов ташаббуслари билан биз ходимларнинг малакасини оширишга, уларнинг ўз устида ишлаши учун барча шарт-шароитларни яратишга жиддий эътибор қаратаяпмиз.

Одамларга кўпроқ тарбиявий таъсирни кучайтириш йўли билан жиноятчиликнинг олдини олса бўладиган давр келди. Одамлар милициядан қўрқмай, аксинча, ўзларининг яқин ҳимоячиси деб қарашлари лозим. Биз бугун шунга эришаётганимизни жиддий ютуқларимиздан бири деб биламиз. Кўпроқ муаммолар билан тез-тез мурожаат қилиб турибдилар. Масалан, бир аёл келиб, бизга оиласидаги аҳволдан шикоят қилди. Биз уни тўғри тушундик ва аёлнинг шарт-шароитига мос тушадиган иш топиб бериш чораларини ахтардик. Ўйлаймизки, шу аёл ҳадемай ўз ҳаётини яхши томонга ўзгартириб юборади. Яна бир ёш йигит келиб, отасининг «дастидан дод» деди. «Жонимга қасд қиламан» дейишгача борди. Биз унга яхши муомала қилиб, уни психиатр ҳузурига олиб бордик. Ҳозирда у касалхонада даволанаяпти.

Шарт-шароит тақозоси билан «Хезбут-таҳрир» деб номланувчи диний экстремистик оқим аъзоларини аниқлаш бўйича зудлик билан аниқ чора-тадбирлар белгиладик. Шу масала бўйича 11 та жиноий иш қўзғатилди. Туман прокурори томонидан шу оқимнинг 31 аъзоси расмий равишда огоҳлантирилди. Айни пайтда Республика Президентининг телевидение орқали қалбларга ҳаяжон солувчи меҳрли сўзларидан сўнг бизнинг даргоҳга ҳам авф сўраб келаётганлар бор.

Ҳозирда туманимиз ИИБда қўриқлаш бўлими билан биргаликда ходимлар фаол иш олиб боришмоқда. Бу катта куч албатта. Шу кучдан унумли фойдаланиш эвазига осойишталик таъмин этилган. Тунги гуруҳлар меҳнати айниқса таҳсинга лойиқ. Улар икки босқичда ўта сергаклик билан кузатув олиб бормоқдалар ва эътиборни жиноятчиликнинг олдини олишга қаратганлар. Шунингдек, ўтказилаётган «Назорат», «Орият» каби турли тадбирларимиз ҳам яхши самара бераяпти.

Вазирлар Маҳкамасининг қарорини бажариш бўйича паспорт тизимида ҳам катта ишлар олиб борилаётир. Рўйхатдан ўтмай яшаётганлар, дайдиларни аниқлаш, чет эл фуқароларининг паспорт ҳужжатларин расмийлаштириш борасида ижобий ишлар амалга оширилаяпти. Хуллас, бизнинг мақсадимиз фуқаролар тинчлиги йўлида камарбаста бўлмоқдир.

Суҳбатдош: Салима ҚИЛИЧЕВА,
«Инсон ва қонун» мухбири

СУРАТДА: А.Самадов паспорт хизмати ходимаси Малоҳат Ражабова билан мулоқотда.
Н. АЛМУРОДОВ олган сурат

ВАЗИРДАН ИБРАТ...

Эркин дунё деганлари бор бўлсин. Бугунги кунга келиб эркаклар туғдирилаяпти, аёллар боксга тушаяпти, болалар соқол қўйворишаяпти... Эркагу аёл ўз ҳамжинсига уйланаяпти ва яна...

Даниядек юқори даражада тараққий этган мамлакатнинг

Дилбаройми, ДилбарБой!

соғлиқни сақлаш вазири Тобен Лунд деган шахс яқинда дабдабали тўй қилиб, уйланибди. Келин ким дейсизми? Ҳа, ҳайрон бўлманг, «вазирахоним» - эрининг ёшлигидан бирга «ўйнаб-ўсган» дўсти, эркак киши экан. Айтишларича, тўй оқшоми унга келинлик либоси бирам ярашиб тушганмиш-ей!

Ўзинг асра бундайлардан, эй Парвардигор!

Оммавий ахборот воситалари хабарларидан олинди

А, лаббай?!

«ШАПКА»ЛАРГА КЎНИКИБ ҚОЛМАЙЛИК

Аввалидан айтиб қўяй. Мақолада манзиллар, исм ва фамилияларни аниқ келтириш мумкин эди. Аммо суҳбатдошларим зинҳор бу нарсага кўнмадилар. «Агар исмларимизни қайд қилсангиз, биз ўз иш фаолиятимизни ҳозирданоқ йиғиштириб қўяйлик. Чунки бу мақола билан жамиятимиз тараққиётига кириб келган ёмон яралар бирданига битиб қолмайди», деб эътироз билдирдилар. Биз ҳам уларнинг шартига кўндик.

Хасмол деган касаллик бор. Бармоқларингиз учидаги юмшоқ ердан чиқади. Аввалига сал жизиллаб, сўнг шундай оғриқ беради-ки, туғилганингизга пушаймон қиласиз. Ноилож шифокор олдига борсангиз, оғриқ берадиган жойни кесади ва ичига 6-7 марта малҳам сурилган ингичка ип тиқади. Кичкина бўлмиш бу ярани ҳар сафар шифокорга кўрсатгани борганингизда унинг азобини ўзингиздан бошқа фақат Оллоҳ билади. Янгиликлар билан иш фаолиятимизга кириб келган «шапка» иллати ҳам хасмол хасталигига ўхшаб юртга, жамият ва тараққиётга тўғаноқ бўлиб, азоб бераётган ва тобора илдиз отаётган хавфли иллатга ўхшайди.

Бир фермерни биламан. Йўқдан бор қилган. Қишлоқда фермерликнинг ўзи бўлмайди. Бир кучоқ қоғозни тегишли жойларга қўл қўйдириб, қарору, қонун-қоидаларни акс эттирувчи ҳужжатларга кўмилиб, ер ажратиб олсанг, уни ҳайдаш учун техника сўраб не-не азобларни кўрасан. Техника топгач, унга солярка керак. Иш бошламай бузилган эски техникага эҳтиёт қисм излаб бозор кезасан. Топганинг кооперативники бўлса, шўринг қуриди, деявер. Наридан-бери тузатилган техника бузилади. Буёғи яна азоб. Чекка қишлоқларда бундайроқ фермернинг ҳолига «маймун йиғлайди». Буниси бор гап.

- Ака, ҳолимизни сўраманг. Чорва дегани ўз-ўзидан бўлмайди, - дейди таниш фермер, - унинг маҳсулотини етказиб фойда олиш учун ем-хашак керак. Мабодо чўнтагингизда ўзига яраша сақлаб қўйган пулингиз бўлмаса, фермерликнинг эшигини қоқиб ўтирманг. Овора бўласиз. Барчаси пул билан битади. Энди мен сизга айтсам, чорванинг зотини яхшила деб кўп маслаҳат беришади. Тоғли жойларда наслли зотни кўпайтириш хомхаёллик. Баҳайбат ҳўкизу сигирлар пасту баландда юролмайди, ўзига хос қишнинг совуғига, шарт-шароитига бардош беролмайди. Оддий касалликка ҳам чидолмайди. Жайдари сигир ва ҳўкизлар эса шароитга мослашган бўлиб, ундай-бундай касалликларни писанд қилмайди. Аммо оғзидан тиқиб емиш берсанг ҳам ҳўкизи 400 килограммлик тош босмайди, сигири 6-8 литрдан ортиқ сут бермайди. Энди ана шуларга ҳам омухта емнинг фондини олиш альпинистлар чиқолмаётган тоғ чўққисига ўхшайди. Фонд дейсизми? Ҳамма бало ўшанда. Ҳар килоси 5-6 сўмга яқин бўлган омухта ем фонди килоси учун 2 сўмдан «шапка» бериш лозим. Бўлмаса фонд олишни орзу қилманг.

- Бирга борайлик, ўша фонд оладиган жойига? - дедим мен.

- Э, сиз бир борасиз. кейин мен нима қиламан? Йил, ўн икки ой чопиб ҳам фондимни ололмай, охир-оқибат Худо берган ризқдан айрилиб, фаолиятимни тўхтатиб қўйишга мажбур бўламан, - куйиниб, асло рози бўлмади фермер.

Суриштириб билсам бу иллат сариқ печакка ўхшаб фермерларимиз, тадбиркорлар ҳаётини чирмаб олган экан. Фонд оламан десанг уни ажратадиган жойлардаги амалдорлар чўнтагини қаппайтириш шунчаки «шапка» бериш одатга айланиб қолганлиги ҳақида жуда кўп фермердан эшитдим. Ҳатто ногиронлар жамиятлари омухта ем учун фонд олиб, уни бозорларда соттириб ташкилотга фойда келтириш йўлига ҳам ўтишган. Фақат уларга «шапка» бошқаларга нисбатан (ногиронларни ҳисобга олиб) 50 фоиз кам қўйилар экан, яъни бошқаларга 2 сўм олса, буларга 1 сўм - элликка-эллик. Ана энди 200 тонна ем оладиган фермернинг аҳволини кўз ўнгингизга келтиринг. Сиз ҳам фонд оламан деб охирги нафас билан чопиб юрган фермернинг ночорлиги олдида ожизсиз.

Бериладиган емнинг талабини йил охирлашишга икки-уч ой қолганда тегишли бошқармалар сўраб олишса ва сўнг декабр ойида келгуси йил учун ажратилган (талабномаларга асосан) фонднинг рўйхатини вилоят, туман газеталарида эълон қилишса, «шапка»дан қутулардик, - деб ўз фикрини билдирди фермерларнинг бири, - чунки очиқ айтилган жойга «шапка» сиғмайди. Яккама-якка ҳал бўладиган қўш эшикли кабинетларда ҳал қилинадиган фонд масаласида сиздан олдин «шапка» ҳозиру нозир бўлиб туради.

Бундай иллатлар савдо тармоғига кириб келгани ҳам сир эмас. Кейинги йилларда ҳаттоки эҳтиёжга айланиб қолди. Мабодо сиз овқатланиш корхонасида ишлаётган ошпаз ёки матлубот жамиятларида озиқ-овқат таъминоти билан шуғулланувчи жавобгар шахсдан: «Уннинг бир халтаси учун қанча шапка берасиз ёки мойнинг ўн килосига қанча қўясиз?» деб сўрангчи. Улар елкаларини қисиб, писмиқона бир кулиб қўйишади-да ва «Ундай шапкалар йўқ» деб саволингизга жавоб беришдан чўчиб хайрни ҳам насия қилганча қочиб қолишади. Аммо савдода ҳам ўзига яраша «шапкалар» ёмғирдан сўнг беҳад кўп чиқадиган замбуруғга ўхшаб шароитга мослашиб, кўпайиб кетган.

Чекка қишлоқ ёки туманлардаги ошхона ошпазларига умумий овқатланиш корхоналаридан тарқатиладиган пахта мойининг ҳар ўн килосига бир килограмм мой қўшиб, фактура қилишади. Масалан, ўн килограмм пахта мойи уларнинг тилида бошлиқ тарафидан «разнарядка» қилинса, олувчи кишига ўн бир килограмм қилиб фактура ёзилади ва олди-берди қилиб имзо чекилади. Бу нарсалар омбор мудири билан олувчи ўртасида қоғозда битиб кетадиган «шапка»ларга киради. Худди шундай иллатлар матлубот жамиятларида ҳам расмий тус олган. Омбордан тарқатиладиган шакар, мой, чой, гуруч, маргарин, сариқ ёғ, болалар озуқаларининг ўлчамига қараб «шапкали» килоси бор. Уларнинг эса ҳар қопига пул ҳисобида ортиқча ҳақ қўйишади. Буни ҳамма билади. Энг қизиғи шундаки, бунга ҳамма ҳам кўникиб қолган.

Назаримизда, иллатлар чуқур илдиз отиб, одатга айланиб қолмоқда. Энди заводдан юз қоп унни ишчи бекорга ортмайди. Ҳар қоп учун 5 сўмдан сўрайди. Банка орқали юк олиб келгани учун ҳақ оладиган шофёр бунга рози эмас. У ҳам юкни олиб келгани учун юз халтадан бир қоп, бўлмаса ярим қопнинг нархини олади. Юкни омборхонага тушириш, тахлаш ҳам харажат талаб қилади. Хуллас, «шапка» дегани юк келиб, кетгунча бўйига, энига ўсаверади. Ва охири бориб ҳамма харажатлар мусичадай бегуноҳ харидорнинг бошида синиб, қозиқ устида турмидиган лайлак қорга ўхшаб, бир пасда эриб йўқ бўлиб кетади. Буларни ҳамма билади. Аксарият одамлар бу иллатларнинг кунлик гувоҳи. Аммо сирти бутуну ичи тутун деганларидек, юраклари ловулласа-да, жим. Илож қанча.

Яна ўша «Э, боре, овора бўлиб юраманми?» деган ўзбекона андишанинг қадди-басти баланд келади. Шу зайл ҳаётимизга янгиликлар билан кириб келган иллатлар тортинчоқлик, андиша, ички бир ҳадик, кўникиш каби нозик хислатларимиздан қувват олиб ўз кучи ва зулмини ўтказмоқда.

Бу узоққа бормас. Чунки ҳар қандай йирингли яра ё кесилади ё узлуксиз суртилаётган малҳам туфайли битиб кетади. Ўтмайдиган қиш, битмайдиган иш йўқ. Тегирмон ҳам навбати билан дегандай, «шапка»ларнинг илдизи ҳам чуқур эмас. Шу сабаб марказдан кўрсатма кутмай, жамиятимизга ёт бўлган бу иллатларга қарши юздан битта миз ўт очсак, яна юзта сафимизга киради. Бирники мингга, мингники туманга деганларидек, биргалашсак, «шапка»нинг тит-питини чиқарворамиз. А, лаббай?!

Собир ЁДИКОВ

Қилмиш-қидирмиш

ТУЗЛИҒИГА ТУПУРГАНЛАР

нафс балосига учраган эди

Халқимизда тузини ичиб, тузлиғига тупурибди, деган гап бор. Санжарбек Режавалиев ҳам ана шундай ноинсофу нокаслардан чиқиб қолди. Бўлмаса ризқу насиба топаётган ишхонасининг мулкига кўз олайтирармиди. Аслида эса унинг ўзи иш учун, қадрдон корхонаси учун жон куйдириш керак эди. Чунки у бригада бошлиғи эди-да.

1998 йил 19 декабр куни соат 24 ларда ўзи ишлаётган ҳиссадорлик жамиятининг чигит-саралаш цехига тунги сменага Санжарбек кўнглида бир олам «ширин орзу» билан келди.

Ниятини қўл остида бирга ишловчи бригада аъзолари Абдували Турсунқулов, Ҳасанбой Ҳасанов, Илҳомжон Деҳқонов, Қодиржон Мамажонов ва вояга етмаган Хуршидбек Умурзоқовларга айтди.

- Цехдан чигит ўғирлаб чиқиб, сотиб фойдани тенг бўламиз.

Шайтон бир даф қилса ҳаммага тенг таъсир ўтказар экан. Бу гап бригада аъзоларига ҳам мойдек ёқиб тушди. Ахир, бошлиқ айтаяпти-ю, йўқ дейишармиди!

Барчанинг розилигини олган бригада бошлиғи корхонанинг шундоққина биқинида жойлашган уйда яшовчи Баҳодир Умаралиевнинг олдига борди.

- Чигит бор, ўзимиз олиб чиқиб берамиз. Агар керак бўлса сотиб олинг.

- Жуда керак-да. Опкелинг қанча бўлса ўзимиздан ортмайди, - дейди қўшни ҳам оғзининг таноби қочиб.

Эртасига 20 декабр куни тунги соат бирларда бошлиқ етакчилигида бригада аъзолари 15 қоп тукли чигитни гумдон қилишди.

Санжарбек осонгина қўлга кирган 3 минг 750 сўм пулдан беш нафар бригада аъзоларига 300 сўмдан бериб, қолган 2 минг 250 сўм пулни ўзининг чўнтагига урди.

Нафси ҳакалак отган бригада бошлиғи эртасига кундуз соат 6 ларда ишга келди-ю, яна аъзоларига чигит ўғирлаб сотишни таклиф қилди. Яна 13 қоп, нархи 1651,2 сўм бўлган 377 килограмм тукли ва 7 қоп, 252 килограмм нархи 7350,8 сўмлик туксиз чигитни ўғирлаб, қўшни Баҳодир Умаралиевнинг уйига ташиб қўйишди. Бу сафар у чигит учун беш минг сўм пул берди. Санжар Режавалиев бу пулдан 2 минг 500 сўмини бригадаси аъзоларига ҳар бирига 500 сўмдан тарқатди, қолган 2 минг 500 сўмини ўз ҳамёнига урди.

Баҳодир эса ўғрилик чигитларни эртаси куни Булоқбоши қишлоғи, Гулистон кўчаси, 28-уйда яшовчи Муҳиддин Аҳмедовга сотиб юборган. Кейинчалик бу йигитларнинг бир қисми унинг уйидан, 14 қоп чигит эса Баҳодир Умаралиевнинг уйидан топилиб, ашёвий далил тариқасида олинган.

Ўғрилар тумшуғидан илинди. Ўйланмай ташланган қадам туфайли бригада аъзолари шармандаи шармисор бўлишди. Лекин энг ачинарлиси улар бу қадамни онгли суратда қўйишганидир. Ўзлари ризқ-рўз топаётган, бола-чақа боқаётган корхонанинг мулкига кўз олайтиришганига нима дейиш мумкин. Ўғрилик сабаби - нафс балосидир. Оқибат нима бўлди. Улар қилмишларига яраша жазо олдилар. Хўжаобод туман судининг ҳукмига кўра Санжар Режавалиев, Қодиржон Тўланов, Баҳодир Умаралиев, Хуршид Умрзоқовлар ҳар бири уч йилдан муддатга озодликдан маҳрум қилиндилар. Абдували Турсунқулов, Илҳом Деҳқонов, Қодиржон Мамажонов каби бригаданинг бошқа етти нафар аъзосининг ҳар бири икки йилданга ахлоқ тузатиш ишларига жалб этилиб, ойлик иш ҳақининг 20 фоизли давлат фойдасига ундириладиган бўлди.

Қилмиш-қидирмиш дейдилар. Қонун ўз сўзини айтди. Энди бригада бошлиғи Санжар Режавалиев ҳамкасблари, уларнинг оиласи, бола-чақаси юзига қандай қараркин?! Ахир, ўғирлик бизнинг халқимизда, миллатимизда энг уят иш ҳисобланади-ку?!

Фуқароларнинг маънавий тарбияси, ҳуқуқий онги ва маданиятини янада юксалтирсак, юқоридаги сингари жиноятлар кескин камайган бўларди. Бунинг учун энг қуйи табақада - одамлар билан ишлашни, уларнинг маънавий дунёсини бойитиш, ҳуқуқий онгини юксалтириш учун жойларда бевосита ишлар ташкил этиш лозим.

Абдумалик МИРЗААБДУЛЛАЕВ,
Андижон вилояти Хўжаобод тумани прокурори

Прокурор назорати

СОХТАЛИК КЕЧИРИЛМАЙДИ

Қорни тўқ бўлсаям, кўзи оч айрим кимсалар имонини жиғилдонга алмаштириб қўяди-да, тумшуғидан илингач, тавбатазарру қилиб, кўзёш тўкиб айбини ювмоқчи бўлишади. Яккабоғ туманида кам таъминланган аҳоли қатламини ижтимоий ҳимоялаш ва болали оилаларни давлат томонидан қўллаб-қувватлашга қаратилган қонунларнинг ижроси юзасидан прокурор назорати ўтказилиб, бу борадаги айрим қинғирликлар очиб ташланди. Яккабоғ туман прокурорининг ёрдамчиси,

I даражали юрист Эргаш БОЗОРОВдан ушбу тадбир натижалари ҳақида гапириб беришни сўрадик.

- Туманнинг Ўғин қишлоғидаги Ўғин алоқа бўлими хушхабарчиси Нурим Ниёзов 1998 йил давомида 38 нафар нафақахўрларнинг 128519 сўм пенсия ва нафақаларини берилди қилиб, тўлов варақаларига қалбаки имзолар қўйиб, ўзига ўзлаштириб юборган. Бундан ташқари, электр токидан фойдаланилгани учун аҳоли томонидан тўланган 3900 сўм пулни ҳам ўзлаштирган. Нурим Ниёзов жами 132419 сўм пулни талон-тарож қилиб юборган. Жиноят иши бўйича туман прокуратураси тергов ҳаракатлари олиб бормоқда.

Шунингдек, Эсат қишлоқ фуқаролар йиғини раиси Ҳайит Қурбонов эътиборсизлик қилиб, билиб-билмаслик оқибатида фуқароларга ошиқча жами 24978 сўм моддий ёрдам ва нафақа пулларини тўлаб юборган. Туман прокуратураси Қурбонов Ҳайитга нисбатан ҳам интизомий ҳуқуқбузарлик иши қўзғатди.

Бу соҳада ўтган йили жами 5 марта умумий назорат тартибида текшириш ўтказилиб, унинг натижасида битта жиноят иши қўзғатилиб, 10 нафар мансабдор шахс огоҳлантирилган.

Юрт ишончи сохталикни кечирмайди. Текинтомоқ барибир бир куни тешиб чиқади.

Суҳбатдош: Ғози РАҲМОН

Гиёҳвандлик - иллат

«НАРКОМАН - ЧОҲГА ТОРТАМАН»

Жамиятимизда юксак ахлоқий-маънавий муҳит, эзгу инсоний муносабатлар руҳини қарор топтириш учун кураш кетаётган бир пайтда айрим фуқаролар ҳамон нопок йўллар билан бойлик орттириш пайига тушиб, оғир жиноятлар содир этилишига сабабчи бўлмоқдалар.

Жумладан, гиёвандлик, гиёванд моддаларни сақлаш, сотиш ва тарқатиш иллатини олайлик. Ўтган йили Бухоро вилоятида гиёванд моддаларни сақлаш ҳолатлари 1997 йилдагига нисбатан анча кўпайгани кузатилди. Умуман вилоятда 1998 йил давомида 357 та гиёвандлик билан боғлиқ жиноят содир этилиб, улардан 159 тасида гиёванд моддаларни ноқонуний сақлаш, 8 тасида контрабанда, 185 тасида гиёванд моддаларни ноқонуний ўтказиш, 10 тасида эса бангихоналар ташкил қилиш ҳолатлари қайд этилган. Бу турдаги жиноятлар сони вилоятнинг Пешку, Шофиркон, Қоракўл, Вобкент туманлари ва Когон шаҳрида сезиларли ошганлиги маълум бўлди.

Гиёванд моддаларни сақлаш ҳоллари кўпайган экан, ўз-ўзидан шундай савол туғилади: хўш, бу заҳри қотилни кимлар, қаердан вилоятимизга олиб келишмоқда? Шунинг учун ҳам мувофиқлаштирувчи кенгаш йиғилишида барча прокуратура ходимларига бир вазифа мажбурий қилиб қўйилди, яъни сақланаётган гиёванд моддани сотган, келтирган одамларни топиш, жазосини бериш шарти белгиланди. Дарҳақиқат, шундагина жиноятлар илдизи очилиб, одамлар ҳаётини заҳарлаш эвазига бойлик орттираётган қаллоблар ҳам фош этилиши мумкин бўлади. Вилоят прокуратураси ва ички ишлар бошқармаси ходимлари бу борада мустаҳкам ҳамкорликни йўлга қўйишга киришдилар. Ҳар бир ходимнинг ҳушёрлигини орттиришга, пинҳона кузатув ишларини кучайтиришга алоҳида эътибор қаратилди. Шу пайтгача бундай кузатувнинг савияси паст даражада эканлиги маълум бўлди. Шунинг учун ҳам махсус рейдлар уюштирилди. «Сотувчи»лардан энди ўзимиз «харид қилиб» аксариятини қўлга туширдик. Уларнинг кўпчилиги Сурхондарё, Самарқанд вилоятларидан келаётганлиги аниқланди.

Божхона, миллий хавфсизлик хизмати ходимлари билан ҳам ҳамкорликни кучайтирдик. Гиёванд моддалар нима учун Олот текшируви постидан Хоразм вилояти, Қорақалпоғистон Республикасига ўтиб кетаётир, деган савол кўндаланг қўйилди. Жиноятчиларнинг вилоят ҳудудидаги серқатнов бўлмаган кичик йўллар орқали ҳаракатланиш ҳолатлари аниқланди. Барча ана шундай йўлларни ҳам доимий назорат остига олдик. Текширув постлари кинологлар, искович итлар билан таъминланди.

Хуллас, вилоят прокуратураси томонидан ҳуқуқни муҳофаза этувчи бошқа органлар билан ҳамкорликда Ўзбекистон Республикаси Бош Прокурорининг 1995 йил 30 январдаги 48-сонли буйруғи талабларини янада аниқ-пухта бажариш юзасидан жуда муҳим ишлар амалга оширилди. Натижада вилоят ҳудудида гиёванд моддали экинлар экиш кескин камайди. Заҳри қотилни сақлаш, сотиш, контрабанда йўли билан ўтказиш ҳолларини аниқлаш, олдини олиш, фош этиш даражаси ортди.

Ҳамкорликда тузилган постларнинг кеча-ю-кундуз сергак фаолият кўрсатиши туфайли вилоят ҳудудига ҳатто чет эл фуқаролари ҳам гиёванд моддалари олиб келишаётгани аниқланиб, улар тегишли жиноий жавобгарликка тортилди. Жумладан, 1998 йилнинг 28 сентябр куни соат тахминан 11 лар чамаси Бухоро-Газли автомагистралининг 502 километрида Тожикистон Республикаси Хўжанд вилояти Панжакент тумани Навоий жамоа хўжалигида яшовчи 1949 йилда туғилган Имомов Хақберди, Жиззах вилояти Бахмал тумани «Гулбулоқ» жамоа хўжалигида яшовчи 1958 йилда туғилган Алиқул Нодиров, Самарқанд вилояти Булунғур туманидаги Улуғбек номли хўжаликда яшовчи 1951 йилда туғилган Турсунқул Умматовлар ўтириб келаётган ЗАЗ-968 М русумли 44-75 ДДЛ давлат белгили автомашина тўхтатилиб, текширилганда орқа ўриндиқ остидан тупроққа кўмилган 11 килограмм 470 грамм «опий» гиёванд моддаси топилди.

Жиноятчилар назорат пости ходимларини чалғитиш учун контрабанданинг энг содда, бир қарашда беозор кўринувчи усулларидан ҳам фойдаланишмоқда. Масалан, 1998 йилнинг 1 ноябр куни тахминан соат 11^{30} лар чамаси Бухоро-Газли йўлидаги ДАН маскани олдидан «Урал» велосипедини миниб ўтаётган Тожикистон Республикаси Душанбе шаҳри, «Хорок» кўчаси, 1-муюлиш, 24-уйда яшовчи ҳеч қаерда ишламайдиган фуқаро Азизов Бахтиёр тўхтатилди. Унинг одмигина велосипеди орқа ўриндаги сумкада 11 дона қоғоз халтачага жойланган 12 килограмм 107 грамм «опий» гиёҳванд моддаси борлиги аниқланди.

Умуман, ўтказилган текширувлар натижасида 1998 йил давомида жиноятчилардан ҳаммаси бўлиб 38,391 грамм гиёванд моддалари тортиб олинган бўлса, шундан 33,470 граммини «опий», 2.484 граммини «марихуана», 1747 граммини кўкнор, 49 граммини «гашиш», 658,4 граммини эса героин моддаси ташкил этди.

Гиёвандлик билан боғлиқ жиноят ишларини тергов қилиш жараёнида асоссиз айблаш билан фуқароларни ушлаш, ҳибсга олиш ва жавобгарликка тортиш ҳолларига йўл қўйилмади. Қўзғатилган жиноят ишлари қонунда белгиланган муддатларда тергов қилиниб, суд муҳокамасига юборилди, жазо муқаррарлиги таъминланди.

Гиёвандлик шунақа иллатки, жиноятчини фош этиб, жазо бериш билангина иш якунланмайди. Чунки гиёвандлик, контрабанда бошқа ўта хавфли оғир жиноятларга замин тайёрлайди. Шунинг учун бу турдаги ҳар бир жиноят иши чуқур таҳлил қилиниши, илдизлари топиб, қирқилиши лозим.

Шуни айтиш керакки, халқимиз орасида гиёвандлик иллатига қарши олиб борилаётган тарғибот-ташвиқот ишлари бугунги кун талабларига жавоб бермайди. Бу борада нафақат ҳуқуқни муҳофаза қилувчи идоралар, балки оммавий ахборот воситалари, маҳаллалар, диний муассасалар, халқ таълими, соғлиқни сақлаш тизимлари ходимларининг ҳам фаоллигини ошириш, улар билан самарали ҳамкорликда иш юритиш лозимлиги ҳаммага аён. Ҳозирча биз ҳафтада икки марта вилоят телевидениесида кўрсатув ташкил этишга эришдик холос. Бу албатта, етарли эмас. Айрим фуқароларнинг мўмай даромад орттириш мақсадида ўз хонадонларини бангихонага айлантириб, гиёвандларнинг бемаънигарчиликларига шароит яратиб беришаётгани кишини беҳад ранжитади. Афсуски, бундайлар бизнинг вилоятда ҳам борлиги маълум бўлди. Қоракўл тумани маркази, Беруний кўчаси, 3-уйда яшовчи Ғани Матхонов ўз уйида Муҳайё Йўлдошева, Ҳомид Мавлоновларнинг гиёванд моддалар истеъмол қилишлари учун «ғамхўрлик» кўрсатгани учун шу йилнинг 3 март куни унга нисбатан Жиноят Кодекси 273-моддаси 4-қисми билан жиноий иш қўзғатилди.

Наркоманнинг бир ўзига хос «психологияси» - хусусияти бор. У доимо ўз «ризқини қийиб» бўлса ҳам ўзгаларни заҳарлашга тайёр туради. Бундай «саҳоват» эгалари, айниқса, бой-бадавлат, ўзига тўқ оилаларнинг фарзандларини йўлдан уришга, нима қилиб бўлса ҳам тузоққа илинтиришга ҳаракат қиладилар. Шунинг учун ота-оналар ўз фарзандларининг бўш вақтларини қандай ўтказишлари, кимлар билан дўстлашганликларига асло-асло бефарқ бўлмасликлари лозим.

Айни чоғда наркологик диспансерлар ташкил этиш, махсус даволаш тизимини кенгайтириш, аноним тарзда даволашни йўлга қўймоқ даркор. Малакали даволовчи-шифокор - мутахассисларни кўпайтириш, бу борада дунёдаги илғор тажрибаларни ўрганиш, амалда қўллаш ҳам жуда муҳимдир.

Ушбу масалалар ҳам вилоят прокуратурасининг доимий диққат-эътиборида бўлиб, уларни ҳал этиш чоралари ҳайъат мажлисларида, мувофиқлаштирувчи кенгашларда мунтазам муҳокама этиб борилмоқда. асосий эътибор жиноятлар олдини олувчи профилактик ишларни фаоллаштиришга, гиёвандлик ва умуман, жиноятчиликка қарши курашга фуқароларнинг тобора кенгроқ, кўпроқ қатламларини жалб этиш чора-тадбирлари белгиланмоқда.

Рамазон ПЎЛАТОВ,
Бухоро вилояти Бош прокурори

Сардор Халибоев бир неча йилдан бери Тошкент вилояти божхонасининг 5-«Минсув» божхона постида ишлаб, ўзининг меҳнатсеварлиги ва хушмуомаласи билан ҳамкасбларига намуна бўлиб келмоқда. Халқ бойлигининг ноқонуний ташқарига чиқиб кетишининг олдини олишда С.Халибоевнинг ҳиссаси беҳад катта.

СУРАТДА: (чапдан) Сардор Халибоев, Тоҳир Каримов ва ҳайдовчи Илҳом Эшхўжаев.

Нурмамат АЛМУРОДОВ олган сурат

Сайилгоҳга мактублар

ЎҒЛИМГА НИМА БЎЛДИ, БИЛМАДИМ?

Ҳурматли «Инсон ва қонун»!

1998 йил 18 декабр куни йўқолиб қолган 37 бош қўйимизни ахтариб чиқиб кетган ўғлим Салоҳиддиннинг жасади 20 декабр куни тоғ орасидан топилди. Тергов ва текширувлар натижасида уни ўзини-ўзи осган деган хулосага келиниб, иши ётқизилди.

Аммо биз ота-оналарининг дилида гумон армон бўлиб қолаяпти. Биз ўғлимизни қотиллар ўлдирган деб ҳисоблаймиз. Ҳақиқат очилишида ёрдам беришингизни сўраймиз.

Отамурод ЭШМАТОВ,
Самарқанд вилояти Пайариқ тумани «Халқобод» хўжалиги Тоғ қишлоғи

ТЕКШИРАЯПМИЗ

Бош муҳаррирга! О.Эшматовнинг таҳририятимиз орқали прокуратурага келиб тушган аризаси юзасидан материаллар ўрганилганда, ҳақиқатан ҳам хатда битилгандек ҳолат юз берганлиги аниқланди. Дастлабки текширув олиб борган Пайариқ туман прокуратураси С.Эшматовнинг ўлими бўйича жиноят таркиби йўқ деган хулоса билан иш қўзғатишни рад этиш ҳақида қарорга келган.

Ҳозирги пайтда Самарқанд вилоят прокуратураси топшириғи билан қайта ва тўла текширув ўтказиш ташкил этилган, бу жараён қонуний хулосага келиниши устидан назорат ўрнатилган.

Р.ҲАМИДОВ,
Ўзбекистон Республикаси Прокуратураси бошқармаси бошлиғи

Қонун барчага баробар

ҲУКМ ИЖРОСИ БИЛАН ТЎЛИҚДИР

Вилоятимизда суд ижрочиларининг фаолиятлари бир қадар ўз натижасини бермоқда. Фуқароларимиз суднинг адолатли ҳукм ва қарорларидан, уларнинг ижросидан рози. Шунинг билан бир қаторда айрим ҳолларда суд ижрочиларининг уқувсизлиги,ўзибўларчилик кайфиятлари, сустлиги суд қарорларининг аҳамиятига бир қадар путур етказмоқдаки, буларни қуйидаги мисолларда кузатиш мумкин. Албатта, гап фақат бундай нуқсонларда эмас. Баъзан судьялар томонидан ўйланмай, яъни ижроси юзасидан бош қотирилмай қилинган ҳукм ва қарорлар, айрим ҳолатларда эса ижро судьялар томонидан эътиборсиз қолдирилиши ижронинг таъмин этилишига жиддий тўсиқларни вужудга келтирмоқда.

Масалан, суд томонидан 1998 йил 25 сентябрда фуқаро Х.Мирзаевнинг даъвоси бўйича фуқаролик иши юзасидан унга фуқаро А.Абдуллаевдан автомашинани «яроқли ҳолда» олиб бериш тўғрисидаги ҳал қилув қарори чиқарилган. Аммо қарорда автомашина қай ҳолатда «яроқли» деб ҳисобланиши лозимлиги кўрсатилмаган. Низоли автомашина эса фуқаролик иши судда кўрилаётган пайтда ҳам яроқсиз ҳолатда бўлган. Қарордаги шу камчилик туфайли суд ижрочиси қарорнинг ижроси бўйича бир қанча ижро ҳаракатларини амалга оширган бўлса-да, фақат ундирувчининг инжиқликлари туфайли ижро ўз вақтида ечимини топмай қолган. Яъни суд ижрочиси қарздорни бундай яроқсиз ҳолдаги автомашинани таъмирлашга мажбур қилиб, уни яроқли ҳолга келтирган. Ҳатто бу ҳақда мутахассиснинг хулосасини, яъни экспертнинг «автомашина яроқли», деган маълумотини ҳам олган. Шундан кейин ҳам ундирувчи автомашинани қўшимча мутахассис тавсияси билан кўриб, янги шартлар қўйиб, машинани олишдан бош тортган. Суд ижрочиси бу ҳақда тегишли далолатнома тузиб, қарорни чиқарган судьяга ижро юзасидан кўрсатма беришни сўраб, мурожаат қилган.

Яна бир мисол. 1998 йил 1 августда кўрилган иш юзасидан фуқаро Т.Кенжаевни МЖтКнинг 183-моддаси билан маъмурий жавобгар қилиш тўғрисидаги ҳужжат бўйича ҳуқуқбузарга 3300 сўм жарима солинган. Ушбу модда бўйича ҳуқуқбузарни маъмурий қамоқ жазосига маҳкум этиш ҳам мумкин эди. Ушбу қарор 1998 йил 17 августда суд ижрочиси томонидан ижро учун иш юритувига олинган бўлса-да, қарийб ярим йил мобайнида ўз ечимини топмаган. Аммо суд ижрочиси ижро иши бўйича жаримани ундиришнинг барча чораларини кўрган. Охир-оқибатда ижрочи судьяга билдириш билан чиқишга мажбур бўлган. Судьянинг топшириғи билан қарздорни ишга жойлаштириш чоралари ҳам кўрилган.

Қисқаси муаммо суд ижрочисининг югур-югури билан ҳал қилинди. Аммо қўлланма талаблари бўйича 20 кунлик муҳлатда ижро қилиниши лозим бўлган суд қарори ярим йилдан ошиқ муҳлатга чўзилди.

Судда кўрилган фуқаролик иши юзасидан даъвогар Г.Мавлонованинг даъвоси қаноатлантирилиб, ундан 310100 сўм ундирилгач, собиқ турмуш ўртоғи В.Мавлоновни уйдан мажбуран чиқариш тўғрисида 1998 йил 23 ноябрда ҳал қилув қарори чиқарилган. Иш юқори судда кассация тартибида ҳам кўрилиб, ҳал қилув қарори кучда қолдирилган. Гап қарорнинг адолатлилиги тўғрисида эмас. Балки унинг ижросида. Яъни қарорни даъвогар 310100 сўмни тўламагунча ижро қилиб бўлмайди. Ижрочи даъвогарни белгиланган сумманн ихтиёрий тўлаш ҳақида бир неча бор огоҳлантирган. Аммо даъвогар суммани тўлай олмаган. Ҳатто ижрочининг кўрсатишича суммани ойлик маошидан фоиз ҳисобида тўлаши тўғрисида тушунтириш ҳам берган. Ижрочи ушбу масалада судьяга тегишли кўрсатма беришни сўраб мурожаат қилишга мажбур бўлган.

Юқоридаги каби мисолларни бир неча ҳолларда келтириб ўтиш мумкин. Судья мазкур масалада жиноят иши қўзғатиш масаласини ўзи ҳал қилиши мумкин эди. Гап шундаки, баъзи бир ташкилот раҳбарлари суд қарорларининг ижросига қаршилик қилишган ҳоллар ҳам учрайди.

Масалан, вилоят молия бошқармасининг собиқ раҳбари суднинг фуқаро Чиндалиев Саврон фойдасига 101130 сўм мажбурий прогули учун ҳақ ундириш ҳақидаги қарори ижросига тўсқинлик қилган. Прокуратура аралашуви билан бунинг жиноят эканини фаҳмлаб, ижрони таъмин этгани ҳолда молия бошқармасининг кейинги раҳбари ҳам у такрорлаган ишни такрорлаб, суд ижрочисини менсимаган ва бошқа бир ижро ишига тўсқинлик қилган. Масалага вилоят суди раиси аралашуви билан ижро, айни шу сабаб билан белгиланган муддатдан кечиктириб, ҳал қилинган.

Хулоса қилиб айтиш лозимки, судлар ўз қарорлари ва ҳукмлари ижросининг тўлиқ таъмин этилишидан манфаатдор эканликларини мунтазам ҳис қилишлари лозим.

Ш.АБДУХОЛИҚОВ,
Жиззах вилояти Адлия бошқармасининг Судлар фаолиятини ташкилий таъминлаш бўлими маслаҳатчиси

Анжуман

ЁШЛАР ВА ҲУҚУҚИЙ МАДАНИЯТ

Ёшлар тарбияси, айниқса, уларнинг ҳуқуқий маданиятини ўстириш ҳозирги куннинг энг долзарб масалаларидан биридир.

Яқинда Тошкент Архитектура-қурилиш институти талабалари ҳузурида Адлия вазирлигининг масъул ходимлари иштирокида давра суҳбати бўлиб ўтди. Унда ўқув муассасалари бошқармаси бошлиғи ўринбосари Садриддин Хидиров, жамоат бирлашмалари бошқармаси бўлим бошлиғи Улуғбек Мусаев, Тошкент Давлат юридик институти кафедра мудири, юридик фанлари номзоди, доцент Холмурод Назаров ва «Ҳаёт ва қонун» юридик журнали ҳамда «Инсон ва қонун» ҳуқуқий газетаси бирлашган таҳририяти ижодий ходими, журналист Ортиқбой Худойбердиевлар талабалар қизиқтирган саволларга атрофлича жавоб бердилар.

Мулоқот сўнгида институт маънавият ва маърифат бўлими ходимлари, жумладан, ректор ўринбосари Ш.Ўтегенов талабалар номидан меҳмонларга ташрифлари учун миннатдорчилик билдирди.

Азиза ҚОРАБОЕВА

Солиқ тизимида

ҚАЙТА НАРХЛАШДАН ЧЎЧИМАНГ

Ховос тумани Мирзачўлнинг қоқ марказида жойлашган бўлиб, оталаримиз илк бор мана шу ерлардан чўл бағрига кетмон уришган. Бугунги кунда мирзачўллик тадбиркорлар ишлаб чиқаришнинг турли соҳаларида мақтовга арзигулик натижаларга эришмоқдалар. Айниқса, корхоналар, жамоа хўжаликлари ва эл назарига тушган ташкилотларнинг бюджетга солиқ тўловларини вақтида тўлаш интизомига қатъий риоя этаётганликлари қувончлидир. Шу боис ўтган 1998 йилда барча солиқлар бўйича режалар 100,8 фоизга бажарилди.

Жисмоний шахсларнинг тадбиркорлик фаолияти ҳам салмоқли ўсмоқда. Туманда ишлаётган 10.089 жисмоний шахслардан йиғилаётган солиқ тушумлари шундан далолат бераётир.

Жорий йилнинг дастлабки ойлари ҳам давлат хазинасига тушумлар баракали бўлишини кўрсатмоқда. Мисол учун 1999 йилнинг биринчи уч ойлигида 40 млн. 950 минг сўм миқдорида солиқ тушумлари йиғилди. Албатта, бунинг ортида туман солиқ тизими ходимларининг катта меҳнатлари бор.

Маълумки солиқ тизимида ўзгариш, тузатиш ва аниқлик киритилувчи ҳужжатлар кўп бўлади. Бундай янгиликларни ўз вақтида халққа етказиш солиқчиларимиз зиммасидаги энг муҳим вазифалардан биридир. Шунинг учун туман ҳокимияти билан ҳамкорликда йилнинг дастлабки ойларидаёқ қишлоқ хўжалиги ходимлари ва фермерлар учун 3 марта семинар-кенгаши ўтказдик. Асосий эътибор ягона ер солиғига ўтиши билан боғлиқ саволларга қаратилмоқда.

Албатта, қийинчилик ва муаммоларимиз ҳам йўқ эмас. Айниқса, аҳолидан ер, транспорт ва мол-мулк солиқларини йиғишда ноқулайликлар мавжуд. Масалан, фуқаролар мол-мулкларини қайта нархлашдан ўтказишлари керак. 1999 йилдан бошлаб бундай мулклардан солиқлар янги нархларга кўра олинади. Аммо иш кўнгилдагидек эмас. Жойларда, фуқаролар йиғинларида учрашувлар ўтказиб, бу тадбирнинг аввало одамлар учун кераклиги солиқ янги нархларда нисбатан кам ундирилишини тушунтираяпмиз. Ўзингиз ҳисоблаб кўринг. Дейлик, нархловчи ташкилот уй-жойингизни 350000 сўмга нархлади. Шу сумманинг 0,2 фоизи миқдорида солиқ ҳисобланади. Бу 700 сўмни ташкил этади. Агар шу мулк адолат принципи асосида қайта нархланса, бу солиқ миқдори 100 сўмгина бўлиши мумкин.

Албатта, ҳар биримиз Ватанимизнинг онгли фуқароси сифатида солиқ ишига виждонан ёндашишимиз зарур. Хазина бой бўлса ҳаётимиз фаровон бўлади. Бундай шарафли иш солиқчилар зиммасига катта масъулият юклайди. Туман ҳудуди катта, қишлоқлар, бир-биридан гоҳ 5, гоҳида 10 чақирим узоқда жойлашган. Лекин солиқчиларимиз ишни янада жонлантириб, барча йиғимларни ўз вақтида давлат хазинасига тушириш учун барча имкониятлардан самарали фойдаланадилар.

Умурзоқ ЧОРШАНБОЕВ,
Ховос тумани давлат солиқ инспекцияси бошлиғи

1 ИЮН — ХАЛҚАРО БОЛАЛАРНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШ КУНИ

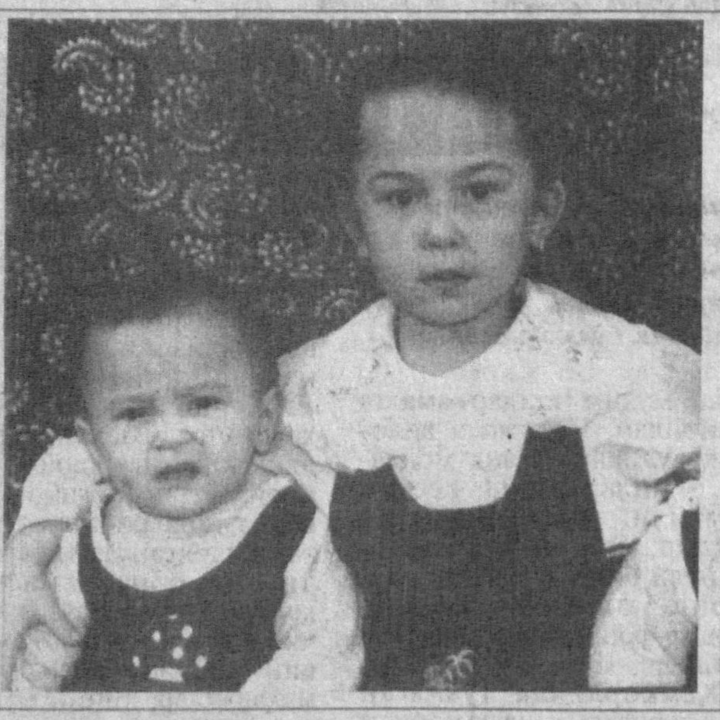

Тенгдошинг ижодидан

ҲОЗИРЖАВОБ УЙҚУЧИ

Кўп ухлаб кеч қолди Нор
Она тили дарсидан.
Синфга кирганида
Ўқитувчи сўрар ундан
-Доим кечга қоласан.
Айт, ахир бу қандоқ гап?
- Биринчиси дарагу,
Кейингиси сўроқ гап.

Мадина СУЛТОНОВА,
Пискент туманидаги 1-мактабнинг 2-синф ўқувчиси.

Ёшларнинг яхши таълим-тарбия олишлари учун республикамизда кенг имкониятлар яратилган. Мактаблар, гимназиялар, лицейлар, тўгараклар, спорт шахобчалари, тил ўрганиш марказлари, олимпиадалар, хуллас, буларнинг барчаси шулар жумласидан. Ушбу билим масканларида ёшларимизнинг келажакда ҳақиқий инсон бўлиб етишишларини таъминловчи шарт-шароитлар мавжуд. Бу имкониятлардан ёшларимиз қандай фойдаланаяптилар?

Фан олимпиадаларидан совринли ўринлар олиб, олий ўқув юртларида тест синовисиз ўқишга кирган ўқувчиларимиз, спортнинг у ёки бу турлари бўйича вилоят, республика ва ҳатто жаҳон чемпионатларида қатнашаётган, тил ўрганиб нуфузли жаҳон университетларида таҳсил олаётган ёшларимиз, Ватанимизни қўриқлаб келаётган аскарларимиз билан, хуллас, иқтидорли-билимли ёшларимиз билан қанча фахрлансак арзийди, уларга тасанно!

Лекин афсуски, ҳамма жойда таълим-тарбия бир хилда деб бўлмайди. Мана, кичкина мисол. Бизнинг Қарши шаҳримизда 40 та ўрта мактаб бор. Ҳар бир мактабда иккитадан битирувчи синф бўлса, 80-90 та синф бўлади. Бу синфларда биттадан ноқобил, саводи паст ўқувчи бўлса, шаҳар бўйича 80-90 та саводсиз ўқувчига «қониқарли» хулқ билан «2» баҳосиз гувоҳнома бериб юборилади. Бундай ўқувчилар вилоятлар бўйича ҳам топилади.

Биз айрим ўқувчиларга: «Мақсадинг нима? Нима учун ўзлаштиришинг ёмон, дарсларга қатнашмай, нима билан шуғулланиб юрибсан?» деб мурожаат қилдик. Бу саволга Қашқадарё вилоятининг Қаршидаги 25-мактабнинг 10-синф ўқувчиси Эргашев Зиёдулла:

- Мақсадимни ўзим билмайман. Математика, физика ва бошқа бешолти фандан чорак баҳоларим «2» чиқибди. Хоҳласам бу баҳолар «5» бўлади. Отам омон бўлса, истаган ўқишга кираман, - деди.

25-мактабнинг XI синф ўқувчиларидан Болтаев Собит эса:

- Мақсадим кўпроқ пул топиш йўлини қидириш. Ўқишга келсак, йўлини топиб институтга кираман, аммо ўқиш, ёзиш менга нимагадир ёқмайди.

Мана, атиги иккитагина ўқувчининг фикри. Буларнинг сафига шу мактабнинг XI синфида ўқийдиган Б.Раҳимов, Р.Сафаров, Б.Қурбонқулов, Ҳ.Муродов, А.Бозоров, Д.Жўраев, Д.Нодировларни қўшиш мумкин. Биз ўқитувчилар, ота-оналар ёшларнинг тарбияси билан шуғулланмас эканмиз, уларнинг фикри саёз, илмсиз, ҳаётга нўноқ, нимжон, ҳеч кимни ҳурмат-иззат қилмайдиган, бемеҳр бўлиб ўсадилар. Ўқувчилар мактабда, кўчада, уйда, хуллас, қаерда бўлмасин, нима ишлар билан шуғулланаётгани устидан назорат қилишимиз, уларни ўзи қизиққан, маъқул бўлган соҳасига жалб қилишимиз, қобилиятини ҳисобга олиб, ўша касб-ҳунарга ўқишга йўналтиришимиз керак. Акс ҳолда бебош бўлиб кетаётган билимсиз болалардан ҳар қандай бемаъниликларни кутиш мумкин.

Безовта ўйлар

МАҚСАДИНГ НИМА, УКАГИНАМ?

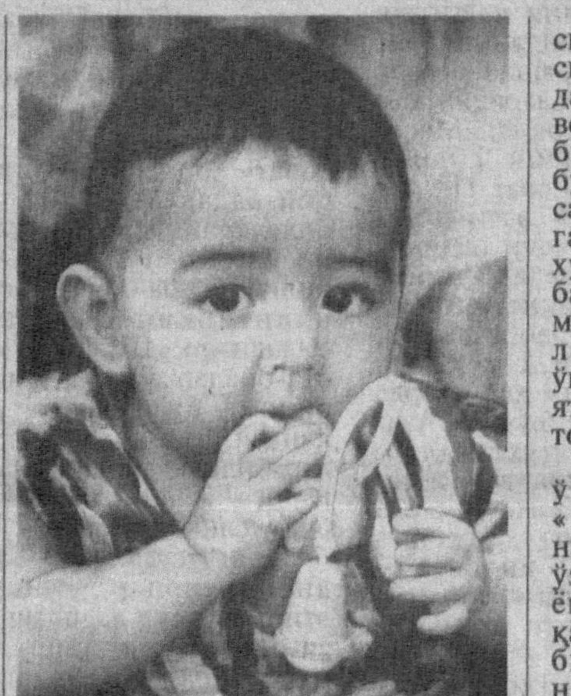

Ғиёсиддин НУРМУҲАММАД ўғли

Болалар кунига аталган МИШ-МИШ

ПУЛЛАР МУЗЛАТИЛГАНМИШ...

Саҳифадаги барча болакайларнинг суратини олиб бизга тақдим этган — уларнинг тенгдоши АБДУЛАЗИЗЖОН.

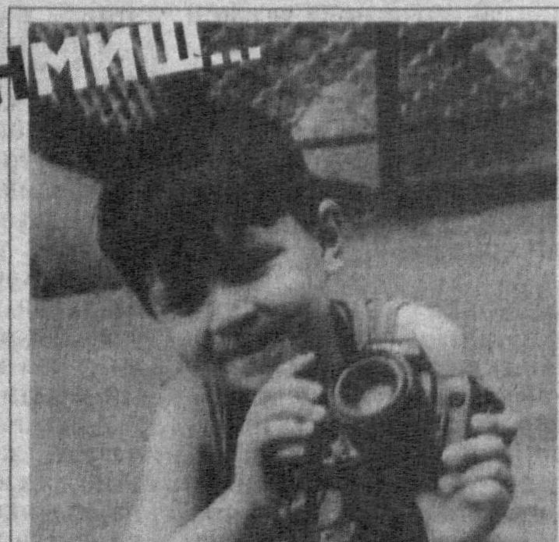

Сурхондарё вилояти Шўрчи тумани Т.Бердиев жамоа хўжалигида яшовчи аёллар ёш болалари учун бирор марта ҳам пул олишмаганмиш. Улар раиснинг эшигини ҳам бетиним қоқишганмиш, туман ҳокимининг даргоҳига ҳам уззукунлаб, мунғайиб боришганмиш, аммо «шафтолиқоқи»ни ҳам лозим кўришмаганмиш, ё тавба!

Биз ҳам аввалига «миш-миш»га ишонмагандик. Таҳририятимизга ўнлаб аёллар имзолаган бир даста ариза келиб тушгандан сўнг ундаги Хадича Холёрова, Норхол Холтўраева ва бошқалар номига кўзимиз тушиб, илоё бу миш-миш ёлғон бўлиб чиқсин-да, деб газетага туширдик.

Муҳтарам шўрчилик мутасаддилар, илтимос, ушбу «миш-мишни рад этиб» юборсангизлар.

ТАҲРИРИЯТ

НАЖОТКОРЛАР СПОРТ БАЙРАМИ

Шу йилнинг 21-22 май кунлари Тошкент вилоятининг Чирчиқ шаҳрида Ўзбекистон Республикаси Фавқулодда вазиятлар вазирлигининг авария-қутқарув кучлари ва Республика Қизил Ярим ой жамиятининг «Сабот-матонат» дастури бўйича санитар дружиначилари ўртасида мусобақа - Нажоткорлар спорт байрами бўлиб ўтди. Республикада биринчи марта ўтказилаётган ушбу беллашувни Қизил Ярим ой жамиятининг раиси Ўктамхон Воҳидова очди. Тадбирда Фавқулодда вазиятлар вазирининг ўринбосари полковник Аҳмад Саидов, Чирчиқ шаҳар ҳокими Дониёр Азизхўжев сўзга чиқиб, мусобақа қатнашчиларига муваффақият тиладилар.

Беллашувни ўтказишдан асосий мақсад фавқулодда вазиятлар - ер қимирлаши, сел ва сув тошқини, ер кўчиши, шунингдек, ишлаб чиқаришда юз берадиган авариялар, автоҳалокатлар, юқумли касалликлардан жабрланганларни қутқаришда ҳамда тиббий ёрдам беришда маҳорат кўрсатган дружиначиларни аниқлашдан иборат эди. Чирчиқ шаҳридаги мудофаага кўмаклашувчи «Ватанпарвар» ташкилотининг автодромида Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳри беллашувларида ғолиб чиққан 15 та жамоа тўпланишди. Мусобақа: яъни ҳимоя қилувчи воситалардан тез ва ўринли фойдаланишни уддалаш; офат содир бўлган жойда жабрланганларни қидириб топиш, шошилинч тиббий ёрдам кўрсатиш ва жўнатиш; авариялардан сўнг заҳарли жойларда фаолият кўрсатиш; юқумли касалликларни бартараф этиш ва уларнинг олдини олиш бўйича тайёргарликни кўрсатиш, жойларда тозалаш ишларини олиб бориш; офатдан жабр кўрганларни ўз вақтида касалхонага етқизиш, ҳужжатларни тўлдириб, муолажаларни давом эттириш каби босқичларда олиб борилди.

Мусобақа давомида Республика кўп тармоқли тезкор ҳаракат маркази негизида ташкил этилган «Нажоткор» ва Чирчиқ шаҳридаги тез ҳаракатланувчи бўлинма қутқарувчиларининг «Халоскор» командалари парашютдан сакраб, «ёнғинни» бартараф этиб, қутқарув асбобларини тезкорлик билан ишлатиб, маҳорат намуналарини намойиш этишди.

Мусобақанинг иккинчи кунидаги беллашувларни Фавқулодда фазиятлар вазири, генерал-майор Баҳодир Қосимов очди. Чирчиқ шаҳридаги «Сплав» ўйингоҳида республикамизнинг турли ҳудудларида рўй берган фавқулодда вазиятларнинг олдини олиш ва бартараф этишда, жумладан, ўтган йили июл ойида Шоҳимардонда рўй берган сув тошқини оқибатларини тугатишда иштирок этган «Нажоткор» кўп тармоқли тезкор ҳаракат маркази ходимлари ўз ўқувларини кўрсатдилар.

Фавқулодда вазиятлар тўғрисида ахборот йиғиш, уларнинг келиб чиқиш сабабларини таҳлил қилиш, сақлаш ва зарурий тавсияларни давлат тизимининг ҳудудий ва функционал бўлинмаларига етказиш вазифаси юкланган. Полковник М.Абдухолиқов раҳбарлигида фавқулодда вазиятларни бошқариш маркази ходимлари, полковник Т.Тўйчиев раҳбарлигидаги Фуқаро муҳофазаси олийгҳи офицерлари ва ўқитувчиларининг чиқишлари ҳам кузатувчиларда катта таассурот қолдирди. Бу олийгоҳ давлат бошқарув органлари, вазирликлар, идоралар раҳбариятини фавқулодда вазиятларнинг олдини олиш ва оқибатларини тугатиш бўйича ўқитиш, тайёрлаш ишларини амалга оширади. Уч йил мобайнида 14 тоифада бир неча минг раҳбар ходимлар шу олийгоҳда таҳсил олди. Олийгоҳда 6 нафар фан доктори, 7 нафар фан номзоди, заҳирадаги генерал-майор ва бошқа таниқли олимлар фаолият кўрсатишади.

«Нажоткор» командаси аъзоларининг чиқишлари ҳам таҳсинга лойиқ бўлди. Бу марказни полковник Ш.Толибжонов бошқаради. Вазирликнинг етакчи маркази ҳисобланган бу тармоқда альпинизм, парашютдан сакраш бўйича спорт усталари, радиоалоқа бўйича жаҳон чемпионлари, сув остида мураккаб ишларни олиб борувчи мутахассис ғаввослар бор. Марказ қутқарувчилари Қозоғистонда ўтказилган «Тинчлик йўлида ҳамкорлик» дастури бўйича Халқаро ўқув машқларида фаол иштирок этишганди. Улардан бири А.Козирин ўтган йили «Жасорат» медали билан тақдирланди.

Ўзларининг эпчил ҳаракатлари билан диққатни тортган «Халоскор» командасининг асосий вазифаси йирик ишлаб чиқариш корхоналарида содир бўладиган ҳалокатлар ҳамда табиий офатлар оқибатларини тугатиш, жабрланганларга биринчи тиббий ёрдам кўрсатишдан иборат. Вазирлик қошида янги ташкил этилган кинология хизматининг мусобақада намойиш этган машқлари, махсус ўргатилган изтопар итлар ёрдамидаги қидирув «қутқариш» ишлари тезкорлик, аниқлик билан амалга оширилди.

Шунингдек, нажоткорлар спорт байрамида Республика Ички ишлар вазирлигининг полковник Х.Барлибоев раҳбарлигида минтақалараро авария ва қутқарув ишларини бажарувчи бирикма аъзолари, Республика Олий ёнғин техника мактабининг талабалари ҳам байрам мусобақаларида фаол иштирок этишди. Таъкидлаш жоизки, Олий ёнғин техника мактабини битириб чиққан юқори тоифадаги мутахассислар нафақат республикамизда, балки Ўрта Осиё давлатларида ҳам хизмат қилишмоқда. Ҳозирги кунда мактабда бир неча юз талаба, жумладан, Фавқулодда вазиятлар вазирлиги хизмати учун битта гуруҳ таҳсил олмоқда.

1992 йили ташкил қилинган «Ҳалокатлар тиббиёти», яъни Давлат тезкор тиббий ёрдами маркази ходимлари беллашувларда ўзларининг юқори даражали мутахассис эканликларини намойиш этишди. Марказ замонавий асбоб-ускуналар, зарур дори-дармонлар билан таъминланган бўлиб, шифокорлар турли вазиятларда табиий офатлардан зарар кўрган аҳолига шошилинч ёрдам кўрсатишга қодирлар.

Мудофаага кўмаклашувчи «Ватанпарвар» ташкилотининг Чирчиқ автомобил мактаби курсантлари, авиамоделистлар кўрсатишган маҳорат намуналари кузатувчиларда ёрқин таассурот қолдирди. Айниқса, «Нажоткор» ва «Халоскор» командалари ўртасида беллашув ғоят қизиқарли бўлди.

Мусобақада «Халоскор» командаси ғолиб, деб топилди. Тошкент шаҳри Алгоритм заводи сандружиначилари биринчи, Чирчиқ шаҳар ва «Ўзбекистон темир йўллари» Давлат акционерлик компанияси санитария дружиначилари иккинчи ва учинчи ўринни қўлга киритдилар ва қимматбаҳо совғалар билан тақдирландилар. Совғаларни Фавқулодда вазиятлар вазирининг ўринбосари, полковник А.Саидов топширди.

ФВВ матбуот хизмати.

ДОВЮРАКЛИК — МАРДЛАРГА ХОС

Баҳодир ҚОСИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси Фавқулодда вазиятлар вазири, генерал-майор

Доно халқимизнинг тез-тез тилга олинадиган дуои фотиҳаларидан бирида «Ўт балосидан, сув балосидан Оллоҳнинг ўзи асрасин» дейилади. Шу боис аллома бобокалонларимиз насиҳатларига амал қилиб, ҳурматли Президентимизнинг олиб бораётган сиёсатларини қўллаб-қувватлаб, ўз ишлаётган жойимизда меҳнатсевар халқимизни, жаннатмакон ўлкамиз хавфсизлигини таъминлаш, турли хил фавқулодда вазиятлардан ҳимоя қилиш бизлар учун ҳам қарз, ҳам фарз. Бу ишдан-да савобли, хайрли иш йўқ.

Табиий офатларни бартараф этиш муаммоси кундан-кунга катта аҳамият касб этмоқда. Сўнгги 30 йил мобайнида дунёда табиий офатлардан 4 млн. киши ҳалок бўлган, 3 млрд. киши жабрланган. Умумий моддий зарар 350 млрд. АҚШ долларини ташкил этди. Сўнгги 150 йил ичида 1998 йил табиий офатлар сони бўйича энг юқориси бўлди. Ўтган йили кучли шамол, ер қимирлаши, сув тошқини, ёнғин оқибатида дунёда 50 минг киши ҳалок бўлди. Республикамиз учун ўтган йили ҳам осон бўлгани йўқ.

Фожиаларнинг олдини олиш, ушбу шароитларда аҳолимизни, маданий бойликларимизни ҳимоя қилиш мақсадида 1996 йили республикамизда Фавқулодда вазиятлар вазирлиги ташкил қилинди. Вазирликлар, идоралар, ҳокимликлар иштирокида мустақил, нуфузли махсус давлат тизими вужудга келди.

Ўтган 3 йил мобайнида юртимизда фавқулодда вазиятларнинг олдини олиш, аҳолининг хавфсизлигини таъминлаш борасида бир қанча тадбирлар амалга оширилди. Масалан, биргина Тошкент вилоятининг Жигаристон қишлоғида ер кўчиши туфайли 1989 йилда 59 та одам нобуд бўлган бўлса, мустақиллик йиллари хавфли ҳудудлардан 30 мингдан зиёд одамларни кўчирганимиз, 100 млрд. сўмдан кўпроқ ҳимоя ишлари ўтказганимиз натижасида сўнгги 8 йил мобайнида ер кўчкисидан фақатгина 4 киши нобуд бўлди, холос.

Бугунги кунда - Болқонда уруш давом этаётган, одамлар нобуд бўлаётган, Россия ва бошқа ҳамдўстлик мамлакатларида корхоналар тўхтаб ётган бир пайтда Ўзбекистонда Президентимизнинг тинчликпарвар сиёсатига асосан қутқарувчи бўлинмаларни, санитар дружиналарни йиғиб, халқимиз хавфсизлигини ўйлаб мусобақалар уюштириб, Нажоткорлар байрами ўтказилди.

Бугун фарзандларимизни, қариндош-уруғларимизни - барчанинг хавфсизлигини таъминлаш, бало-қазолардан сақлаш биз - Ўзбекистон нажоткорларининг асосий вазифамиз эканлигини машқ ва беллашувларда намойиш қилмоқчимиз.

Сафдаги йигит ва қизларимиз - республикамиз нажоткорлари халқимизни турли хил фавқулодда вазиятлардан ҳимоя қилишда ўз билимларини, тажрибаларини аямайдилар, керак бўлса мустақил давлатимиз, Президентимиз, халқимиз учун ўз жонларини ҳам фидо қилишга тайёрдирлар.

КЕЛГУСИ СОНДА:

ИШРАТХОНА «ГУЛ»ЛАРИНИНГ

Ёхуд «трасса гўзаллари»нинг янги саргузаштлари

МАШҒУЛОТЛАР — АМАЛИЁТ ТАЯНЧИ

Ўктамхон ВОҲИДОВА,
Республика Қизил Ярим Ой миллий кенгаши раиси

Бу мусобақанинг кўлами ва аҳамияти оддий тадбирлардан бирмунча фарқ қилиб, мустақил давлатимизда санитар дружиналарининг амалдаги биринчи Республика мусобақасидир. Мусобақа қатнашчилари туман, шаҳар, вилоят ва Қорақалпоғистон Республикасида ўтказилган мусобақаларининг ғолиблари.

Турли хил табиий офатлар, ишлаб чиқариш авариялари ва фалокатларда зарарланганларга биринчи ёрдам кўрсатишда санитар дружиналарнинг хизматлари беқиёс. Уларнинг тезкор ҳаракати фалокатга учраган инсоннинг саломатлигини, ҳаётини сақлаб қолишда ҳал этувчи аҳамиятга эга. Шуни назарда тутган ҳолда Ўзбекистон Қизил Ярим ой жамияти кўнгилли уюшмалар - санитар дружиналари ва санитар постларини тайёрлашни ўз фаолиятининг энг муҳим йўналиши этиб белгилади.

1995 йилдан бошлаб бу ишлар мунтазам равишда олиб борилмоқда. Ўтган давр ичида санитар дружиналари ва санитар постлари тўғрисидаги янги қоида - уларни тайёрлаш Дастури ва бошқа меъёрий ҳужжатлар ишлаб чиқилди. Ушбу муҳим вазифани амалга оширишда Фавқулодда вазиятлар ва Соғлиқни сақлаш вазирликлари бизни тўла қўллаб-қувватлади. Натижада санитар дружиналари ва постларини қайтадан тузиш, янги жамоаларни ташкил этишга доир ишларни олиб бориш имкони яратилди.

Фавқулодда вазиятлар вазирлиги ташкил этилган вақт (1996 йил март ойи)дан буён санитар дружиналаримиз мазкур вазирлик томонидан ўтказиладиган деярли барча ўқув машғулотларида фаол қатнашиб, юқори баҳоларни олиб келишмоқда.

Ҳозирги иқтисодий қийинчилик даврида кўнгиллиларни эҳтимоли бўлган фавқулодда вазиятларда қилинадиган ҳаракатларга ўргатиш ва тайёрлик кўрикларини ўтказиш билан боғлиқ тадбирларни моддий жиҳатдан таъминлаш масалаларини ҳал этишда айрим камчиликлар бор. Лекин булар вақтинча юзага келган қийинчиликдир. Энг муҳими, жойларда одамларни биринчи тиббий ёрдам кўрсатишга ўргатиш бўйича зарур ишларни амалга ошириш. Ўқитиш ва машғулотлар жараёнида олинган билим ва тажрибани ҳар бир киши кундалик ҳаётда, турмушда, оилада, иш жойларида қўллай олади, лозим бўлганда эса ўзига ва атрофидаги инсонларга биринчи ёрдам кўрсатишга доимо шай туради.

САНИТАР ДРУЖИНАЛАРНИНГ ТУЗИЛИШ ТАРИХИДАН:

1959 йил июн ойида Анри Дюнан Ломбардида саёҳат чоғида Сольферино жангининг гувоҳи бўлади. Уруш майдонида кўплаб жангчиларнинг ярадор бўлиб, азоб чекиб ҳалок бўлаётганини кўриб, маҳаллий аҳоли билан бирга уларга тез тиббий ёрдам кўрсатишни ташкил қилади. Ярадорларга кўмак бериш қўмитаси асосида кейинчалик Халқаро Қизил Хоч ва Қизил Ярим ой жамияти тузилади.

Бу Халқаро жамиятга дунёнинг 183 мамлакати аъзо бўлиб, унинг асосий вазифаси ҳарбий тўқнашувларда, табиий офатларда жароҳатланганларга тиббий, инсонпарварлик ёрдамлари кўрсатишдан иборатдир. 1995 йили республикамиз Қизил Ярим ой жамияти 165-давлат бўлиб кирди, Халқаро федерацияга аъзо сифатида қабул қилинди. Бу нуфузли жамиятлардан бири бўлиб, 400 мингга яқин аъзоси бор.

ЭЪЛОН

«Қарши-такси» очиқ ҳиссадорлик жамияти 1998 йил иқтисодий кўрсаткичлари бўйича маълумот:

Кўрсаткичлар номи	*(минг сўм ҳисобида)*
Маҳсулот (иш-хизмати) сотишдан тушган тушум	43265
Асосий ишлаб чиқариш фаолиятининг натижаси	2638
Солиқ тўлагунга қадар умумий молиявий натижа	2638
Ҳисобот давридаги соф фойда	744

1.01.1999 йил ҳолати бўйича «Қарши-такси» ОҲЖ бухгалтерия баланси:

Кўрсаткичлар номи	*актив*	*пассив*
Асосий воситалар	7643	
Ишлаб чиқариш заҳиралари	864	
Пул маблағлари	221	
Стиб олинган хусусий акция	188	
Дебиторлар	502	
Аванс тўловлари	943	
Бюджет бўйича ҳисоблашиш	144	
Бошқа дебиторлар	3716	
Устав капитали		4599
Қўшилган капитал		4172
Резерв капитал		2005
Тақсимланмаган фойда		953
Кредитор қарзлар		6992
Баланс	18721	18721

1998 йил якуни бўйича 253-сонли лицензияга асосан фаолият кўрсатаётган «Узавтоаудит» аудитори томонидан текшириш ўтказилган.

«Қарши-такси» ОҲЖ кузатув кенгаши

ЭЪЛОН

Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги Тошкент Давлат юридик институти профессор-ўқитувчиларини лавозимларга тайинлаш учун қуйидаги кафедралар бўйича

ТАНЛОВ ЎТКАЗАДИ:

1. Жиноят жараёни;
2. Фуқаролик жараёни;

Аризалар бериш муддати эълон чиққан кундан бошлаб бир ой.

Манзилимиз: 700047, Тошкент шаҳри, Сайилгоҳ кўчаси, 35-уй, 24-хона.

МУАССИС: ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИ

Бош муҳаррир Файзулла ҚИЛИЧЕВ

ЖАМОАТЧИЛИК КЕНГАШИ
Сафар НАЗАРОВ
Парахат АЙТНИЁЗОВ
Бурхон БЕКМИРЗАЕВ
Шавкатжон МАВЛОНОВ
Неъмат АМИНОВ
Абдил ТЎХТАШЕВ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ
Сирожиддин РАУПОВ (Бош муҳаррир ўринбосари)
Тўхтамурод ҲАСАНБОЕВ (масъул котиб)
Зайниддин ИСЛОМОВ
Ҳамза ЗОКИРОВ
Миршоҳид МИРҲАМИДОВ
Нормейли НОРПЎЛАТОВ

Индекс: 646882
«ИНСОН ВА ҚОНУН» газетаси таҳририятида саҳифаланди. А-2 бичимда, 2 босма табоқ ҳажмида, офсет усули билан «ШАРҚ» нашриёт матбаа концерни босмахонасида босилди. Корхона манзили: Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси 41-уй. Буюртма Г-0485. Тиражи-10.000. **Босишга топшириш вақти 21.00 Босишга топширилди 23.00**

Навбатчи: С.СИРОЖИДДИНОВ
Компьютерда оригинал макет тайёрловчи: Д. НОРМИРЗАЕВА
терувчи: М. ДЎСТОВА

МАНЗИЛИМИЗ: 700047 Тошкент шаҳри, Сайилгоҳ кўчаси-5. Телефон, факс: 133-24-41
«Инсон ва қонун» газетаси 1998 йил 2 июлда Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасида 00141- сон билан рўйхатдан ўтган.